

KUNGL

28 SEP

STC

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961:45

Justitiedepartementet

SOU
1961:45A

DJURPLÅGERI
VETENSKAPLIGA DJURFÖRSÖK
SAMT
DJURSKYDDSORDNING

BETÄNKANDE AV
DJURSKYDDsutredningen

Stockholm 1961

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961

Kronologisk förteckning

1. Totalsatorverksamheten. Idun. 140 s. Jo.
2. Spastimulerande åtgärder. Idun. 121 s. Fi.
3. Effektivare prisövervakning. Idun. 177 s. H.
4. Automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppboordsväsendet. Idun. 230 s. Fi.
5. Begravningsplatser och gravar. Norstedt & Söner. 188 s. Ju.
6. Underrätterna. Idun. 339 s. Ju.
7. Enhetlig ledning av krigsmakten. Beckman. 120 s. Fö.
8. Om läkarbehov och läkartillgång. Idun. 228 s. I.
9. Principer för en ny kommunindelning. Beckman. 248 s. I.
10. Preliminär nationalbudget för år 1961. Marcus. V + 105 s. Fi.
11. Den allmänna brottsregistreringen. Kihlström. 318 s. Ju.
12. Statiga belastningsbestämmelser av år 1960 för byggnadsverk. Idun. 50 s. K.
13. Lantbrukets yrkesskolor. Kihlström. 206 s. Jo.
14. Pensionsstiftelser. I. Marcus. 184 s. Ju.
15. Polisens brottsbekämpande verksamhet. Idun. 251 s. + 2 s. ill. I.
16. Kriminalvård i frihet. Idun. 137 s. Ju.
17. Hjäpmedel i skolarbetet. Idun. 244 s. + 12 s. ill. E.
18. Totalförsvarets upplysningsverksamhet. Kihlström. 90 s. Fö.
19. Byggnadsindustrins arbetskraft. Idun. 150 s. S.
20. Vissa frågor rörande allmänna val. Idun. 178 s. Ju.
21. Förätningsutredningen V. Organisationer. Besluteteknik. Valsystem. Idun. 362 s. Ju.
22. Den svenska utvecklingshjälpens administration. Kihlström. 74 s. U.
23. Svensk trafikpolitik. I. Idun. 387 s. K.
24. Svensk trafikpolitik. II. Idun. 163 s. K.
25. Flygbuller som samhällsproblem. Idun. 200 s. Fö.
26. Reviderad nationalbudget för år 1961. Marcus. V + 87 s. Fi.
27. Skifferoljefrågan. Norstedt & Söner. 144 s. H.
28. Kungl. Teatern. Verksamhet och ekonomi. Marcus. 320 s. E.
29. Förtidspensionering och sjukpenningförsäkring m. m. Idun. 341 s. S.
30. Grundskolan. Haggström. 881 s. E.
31. Läroplaner för grundskola och fackskolor. Idun. 383 s. E.
32. Handläggning av bostadslån. Idun. 101 s. S.
33. Redareansvarets begränsning. Idun. 101 s. Ju.
34. Huvudmannaskapet för polissväsendet m. m. Kihlström. 227 s. I.
35. Ändamålsenliga studentbostäder. Idun. 224 s. S.
36. Tandsjukvården vid de odontologiska läroanstalterna. Kihlström. 102 s. E.
37. Stämpel- och expeditiionsavgifter. Idun. 294 s. Fi.
38. Stöd åt barnaföderskor. Idun. 122 s. S.
39. Lag om allmän försäkring, m. m. Idun. 143 s. S.
40. Länsindelningen inom Stockholms- och Göteborgsområdena. Idun. 384 s. + 2 st. utvkningsblad. I.
41. Reviderad giftlagstiftning. Idun. 362 s. I.
42. Mål och medel i stabiliseringspolitiken. Idun. 436 s. Fi.
43. Användningen av August Abrahamsons stiftelse å Nääs. Idun. 93 s. E.
44. Folkbildningsarbete och ungdomsverksamhet. Idun. 233 s. E.
45. Djurplågeri vetenskapliga djurförsök samt djurskyddsordning. Kihlström. 48 s. Ju.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961:45

Justitiedepartementet

DJURPLÅGERI
VETENSKAPLIGA DJURFÖRSÖK
SAMT
DJURSKYDDSORDNING

BETÄNKANDE AV
DJURSKYDDsutredningen

EMIL KIHSTRÖMS TRYCKERI AKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1961

Djurskyddsutredningen har tidigare avlämnat
betänkanden angående

Tillsynen å djurskyddslagens efterlevnad
(SOU 1956:49)

samt

Offentlig förevisning av djur
(SOU 1957:38)

Innehåll

<i>Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet . . . .</i>	5
Förslag till lag ang. ändring i 11 kap. strafflagen	7
Förslag till lag ang. ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd	8
Förslag till kungörelse ang. ändring i kungörelsen den 17 november 1944 (nr 771) med vissa bestämmelser om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m. . . .	9
Direktiv för utredningen	13
Framställningar och önskemål	15
Strafflagens bestämmelser om djurplågeri	18
Utredningsmannens förslag	21
Användning av djur för vetenskapligt ändamål	24
Gällande rätt	24
Bestämmelser i ämnet i övriga nordiska länder	27
Utredningsmannens förslag	29
Komplettering av djurskyddslagens bestämmelser om handhavandet av husdjur och andra djur som hållas i fångenskap	39
Utredningsmannens förslag	39
Bilagor	
Bilaga A. Inköpsjournal	45
Bilaga B. Försöksjournal	46

11-11-11

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet

Den 5 juni 1953 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla en sakkunnig för att utreda frågan om ett förbättrat djurskydd ävensom att till den sakkunniges förfogande ställa erforderliga experter samt, i mån av behov, förordna sekreterare åt den sakkunnige.

Med stöd av bemyndigandet tillkallade departementschefen den 6 juni 1953 f. d. justitierådet Erik Geijer att såsom sakkunnig inom departementet utreda nämnda fråga. Sedan Geijer efter därom gjord framställning erhållit entledigande från sakkunniguppdraget från och med den 22 oktober 1957, tillkallade departementschefen den 22 februari 1958 presidenten i hovrätten för Övre Norrland Mauritz Wijnbladh såsom ny sakkunnig i förevarande utredning. Att såsom experter biträda vid utredningen har departementschefen förordnat dels den 29 december 1953 numera förste byråsekreteraren i veterinärstyrelsen Alf Danielsson, dels den 1 juni 1955 professorn i psykologi vid Stockholms högskola Gösta Ekman, dåvarande förste stadsveterinären i Stockholm Richard Larsson och dåvarande professorn i zoologi vid nämnda högskola Torsten Pehrson, dels den 30 september 1959 laboratorn i fysiologi vid veterinärhögskolan Bengt Andersson. Genom beslut den 23 februari 1954 har Danielsson jämväl förordnats att, räknat från och med den 15 i samma månad, vara sekreterare i utredningen.

Djurskyddsutredningen, som tidigare avgivit förslag rörande dels tillsynen å djurskyddslagens efterlevnad, dels offentlig förevisning av djur (Statens offentliga utredningar 1956:49 och 1957:38), får härmed vördsamt till Herr Statsrådet överlämna ett betänkande med förslag till vissa ändringar i och tillägg till gällande bestämmelser om straff för djurplågeri, om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m. samt om handhavandet av husdjur och andra djur som hållas i fångenskap. Ett ytterligare betänkande är att av utredningen förvänta.

Utredningens samtliga experter har förklarat sig instämma i de i betänkandet intagna förslagen och motiveringen till desamma.

Stockholm den 15 augusti 1961.

Mauritz Wijnbladh

Alf Danielsson

Das 2. und 3. Jahrhundert sind durch die Entdeckung
 der Buchdruckerei im 15. Jahrhundert im 16. Jahrhundert
 im 17. Jahrhundert im 18. Jahrhundert im 19. Jahrhundert
 im 20. Jahrhundert im 21. Jahrhundert im 22. Jahrhundert
 im 23. Jahrhundert im 24. Jahrhundert im 25. Jahrhundert
 im 26. Jahrhundert im 27. Jahrhundert im 28. Jahrhundert
 im 29. Jahrhundert im 30. Jahrhundert im 31. Jahrhundert
 im 32. Jahrhundert im 33. Jahrhundert im 34. Jahrhundert
 im 35. Jahrhundert im 36. Jahrhundert im 37. Jahrhundert
 im 38. Jahrhundert im 39. Jahrhundert im 40. Jahrhundert
 im 41. Jahrhundert im 42. Jahrhundert im 43. Jahrhundert
 im 44. Jahrhundert im 45. Jahrhundert im 46. Jahrhundert
 im 47. Jahrhundert im 48. Jahrhundert im 49. Jahrhundert
 im 50. Jahrhundert im 51. Jahrhundert im 52. Jahrhundert
 im 53. Jahrhundert im 54. Jahrhundert im 55. Jahrhundert
 im 56. Jahrhundert im 57. Jahrhundert im 58. Jahrhundert
 im 59. Jahrhundert im 60. Jahrhundert im 61. Jahrhundert
 im 62. Jahrhundert im 63. Jahrhundert im 64. Jahrhundert
 im 65. Jahrhundert im 66. Jahrhundert im 67. Jahrhundert
 im 68. Jahrhundert im 69. Jahrhundert im 70. Jahrhundert
 im 71. Jahrhundert im 72. Jahrhundert im 73. Jahrhundert
 im 74. Jahrhundert im 75. Jahrhundert im 76. Jahrhundert
 im 77. Jahrhundert im 78. Jahrhundert im 79. Jahrhundert
 im 80. Jahrhundert im 81. Jahrhundert im 82. Jahrhundert
 im 83. Jahrhundert im 84. Jahrhundert im 85. Jahrhundert
 im 86. Jahrhundert im 87. Jahrhundert im 88. Jahrhundert
 im 89. Jahrhundert im 90. Jahrhundert im 91. Jahrhundert
 im 92. Jahrhundert im 93. Jahrhundert im 94. Jahrhundert
 im 95. Jahrhundert im 96. Jahrhundert im 97. Jahrhundert
 im 98. Jahrhundert im 99. Jahrhundert im 100. Jahrhundert

Martin Winkler

**Förslag till
Lag angående ändring i 11 kap. strafflagen**

Härigenom förordnas, dels att 11 kap. 13 § strafflagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att i samma kap. skall införas en ny paragraf, betecknad 14 §, av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

Den som, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, utsätter djur för otillbörligt lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse.

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Den som, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, *otillbörligen utsätter djur för lidande*, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse.

Finnes brottet vara att tillskriva synnerlig råhet hos gärningsmannen eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

14 §.

Begår någon gärning som i 13 § sägs, må domstolen, om skäl därtill äro, meddela honom förbud för viss tid, minst ett och högst fem år, eller för alltid att sköta, köra, slakta eller eljest syssla med djur.

Överträder någon honom meddelat förbud som nu är sagt, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den — — —

Förslag till

Lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd

Härigenom förordnas, dels att 16 § lagen den 19 maj 1944 om djurskydd skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att i lagen skall införas en ny paragraf, betecknad 6 a §, av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 a §.

Till ledning för dem, som handhava husdjur och andra djur som hållas i fångenskap, fastställer Konungen en djurskyddsordning.

16 §.

Vad i 14 och 15 §§ stadgas skall icke gälla med avseende å djur som användas inom försvarsväsendet.

1 mom. Vad i 14 och 15 §§ stadgas skall icke gälla med avseende å djur som användas inom försvarsväsendet.

2 mom. Beträffande djur som jämlikt 12 § användas för vetenskapligt ändamål m. m. skall i stället för vad i 14 och 15 §§ stadgas gälla vad Konungen därom förordnar.

Denna lag träder i kraft den — — —

**Förslag till
kungörelse angående ändring i kungörelsen den 17 november 1944
(nr 771) med vissa bestämmelser om användning av djur för
vetenskapligt ändamål m. m.**

Härigenom förordnas, dels att 1, 4, 8 och 9 §§ kungörelsen den 17 november 1944 med vissa bestämmelser om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att i kungörelsen skall införas en ny paragraf, betecknad 8 a §, av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

1 §.

Vad i 12 § lagen om djurskydd stadgas skall icke gälla med avseende å universitet, högskola eller sådant forskningsinstitut, laboratorium eller sjukhus som drives av staten, landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, eller av hushållningssällskap.

Vid institution eller inrättning som nu sagts skall dock iakttagas vad nedan i 2—4 §§ stadgas.

4 §.

Hund eller katt som inköpts för åtgärd som i 12 § lagen om djurskydd sägs må icke användas för ändamålet förrän fem dygn förflutit från det inköpet skedde.

8 §.

Utöver vad som följer av föreskrifterna i denna kungörelse skall vid åtgärd som avses i 12 § lagen om djurskydd iakttagas vad i 13 § samma lag är stadgat.

Den som med djur vidtager åtgärd som nyss nämnts skall vara skyldig

(Förelagten lydelse)

Vad i 12 § lagen om djurskydd stadgas skall icke gälla med avseende å universitet, högskola eller sådant forskningsinstitut, laboratorium eller sjukhus som drives av staten, landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, eller av hushållningssällskap.

Vid institution eller inrättning som nu sagts skall dock iakttagas vad nedan i 2—4 samt 8 och 9 §§ stadgas.

Hund eller katt som inköpts för åtgärd som i 12 § lagen om djurskydd sägs må icke användas för ändamålet förrän *tio dygn* förflutit från det inköpet skedde.

Utöver vad som följer av föreskrifterna i denna kungörelse skall vid åtgärd som avses i 12 § lagen om djurskydd iakttagas vad i 13 § samma lag är stadgat.

Veterinärstyrelsen äger med avseende å djur som användas för än-

(Gällande lydelse)

underkasta sig den särskilda inspektion som veterinärstyrelsen må finna skäl föreskriva.

(Föreslagen lydelse)

damål, varom här är fråga, att meddela de föreskrifter, som i anledning av framställning från den nedan i 8 a § omförmälda nämnden finnas påkallade, så ock att i sådant fall stadga vite.

8 a §.

1 mom. För tillsynen över sådan användning av djur som avses i 12 § lagen om djurskydd skall finnas en nämnd, som tillsättes i den ordning nedan föreskrives.

Nämnden skall bestå av sju ledamöter. Av dessa skola två utses av medicinalstyrelsen. De skola vara legitimerade läkare. Två ledamöter utses av veterinärstyrelsen. Dessa skola vara legitimerade veterinärer. Därjämte skall chefen för justitiedepartementet utse två ledamöter såsom representanter för djurskyddsrorelsen. Förslag på sådana representanter avgives av Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund. I förslaget må upptagas endast den som är legitimerad läkare eller legitimerad veterinär. Nämndens arbete ledes av en ordförande. Denne, som skall äga domarkompetens, tillsättes av chefen för justitiedepartementet. Nämndens ledamöter skola alla utses för en tid av tre år i taget.

2 mom. Nämnden har att, där den efter anmälan eller eljest finner det påkallat, besiktiga försöksdjuren, deras förvaringsrum och de lokaler där försöken äga rum. Nämnden äger ock att genom två eller flera av sina ledamöter efter föregången tillsägelse övervara försök eller andra forskningsåtgärder.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Beslut om besiktning och besök fattas av nämnden eller dess ordförande.

Över vad som vid besiktning eller besök förekommit skall genom nämndens försorg föras protokoll, varav ett exemplar tillställs institutionschefen och ett förvaras hos nämnden.

Finner nämnden att vid dess tillsynsverksamhet uppdagats missförhållande som kräver skyndsamt ingripande, skall nämnden utan dröjsmål skriftligen underrätta veterinärstyrelsen härom.

3 mom. Nämnden skall ock granska de nedan i 9 § omförmälda journalerna. Därvid skall efterses, huruvida journalerna äro förda i enlighet med gällande föreskrifter.

Före den 1 april varje år skall nämnden till veterinärstyrelsen insända de av nämnden under det föregående kalenderåret förda protokollen över företagna besiktningar och besök så ock de granskade journalerna för samma år jämte en berättelse upptagande de anmärkningar och åtgärder, vartill nämnden under sin verksamhet i något hänseende funnit anledning.

9 §.

Den som med hundar eller katter vidtager åtgärd som avses i 12 § lagen om djurskydd är pliktig att föra särskild bok angående inköp av dylika djur. I boken skola angivas dagen för inköpet, säljarens namn och adress samt, vad beträffar hundar, djurets kön, färg och, i den mån sådant kan ske, ras.

Boken skall förvaras under ett år,

Den som med apor, hundar, katter, hästar eller klövbärande djur vidtager åtgärd som avses i 12 § lagen om djurskydd är pliktig föra särskild bok dels över inköp av sådana djur (inköpsjournal) dels över med sådana djur företagna åtgärder (försöksjournal).

I inköpsjournalen skall för varje inköp angivas dagen för inköpet, an-

(Gällande lydelse)

räknat från den dag då sista inskrivningen verkställdes. Den skall på begäran företes för polismyndighet.

(Föreslagen lydelse)

talet djur samt djurslaget. Därjämte skall angivas, vad beträffar inköp av hundar och katter, djurets kön, färg och, i den mån det kan ske, ras så ock säljarens namn och adress samt av honom lämnad uppgift rörande hans fångesmans namn och adress samt fångets beskaffenhet.

I försöksjournalen skall för varje försök införas dagen för försökets början; antalet djur; djurslaget; och, vad beträffar hundar och katter, inköpsjournalens anteckningar om kön, färg och ras samt dag för inköpet; ändamålet med försöket; vidtagen åtgärds beskaffenhet; företagen bedövning till art och omfång; dagen för försökets avslutning samt åtgärd med djuret efter avslutat försök.

Före den 1 februari varje år skola journalerna för det föregående kalenderåret insändas till den i 8 a § omnämnda nämnden. Föreliggande vid årets utgång oavslutade försök, skola anteckningarna om dessa hava dessförinnan överförts till försöksjournalen för det följande året.

Vad i denna paragraf stadgats skall icke gälla den som erhållit tillstånd enligt 5 §.

Denna kungörelse träder i kraft den — — —

Direktiv för utredningen

I direktiven för den år 1953 igångsatta djurskyddsutredningen angav departementschefen — med utgångspunkt från att tillräcklig erfarenhet numera vunnits för att bedöma i vad mån ändringar och kompletteringar i de nuvarande reglerna med avseende å djurskyddet kunde anses påkallade — följande spörsmål såsom några av de mest angelägna.

1) Frågan huruvida jämkning bör ske i strafflagens bestämmelser om ansvar för djurplågeri. I anslutning härtill framhölls frågan om i svensk rätt bör upptagas en regel av innebörd att stadga förbud för den, som gjort sig skyldig till djurplågeri och som kan antagas framdeles vara olämplig att handha djur, att inneha djur eller att taga befattning med djur.

2) Handeln med djur: förvaringslokaler och transportanordningar; försäljning till utlandet av djur, som i stället bort slaktas; transporter av olika djur (export av vilda djur).

3) Förevisning av djur på cirkus.

4) Renskötsel; slakt och kastrering.

5) Reglerna om de sätt på vilka djurs rörelsefrihet får inskränkas; begränsning i användningen av taggtrådsstängsel; lagregel om nödig motion för djur med starkt begränsad rörelsefrihet (t. ex. bandhundar).

6) Formerna för uppsikt och tillsyn över efterlevnaden av djurskyddsbestämmelserna.

I direktiven har jämväl hänvisats till från åtskilliga håll framförda önskemål om kompletteringar och jämkningar i gällande djurskyddslagstiftning.

Djurskyddsutredningen (justitierådet Geijer) har behandlat frågorna under 3) och 6) och härom avlämnat betänkanden (SOU 1956:49 och 1957:38). De i desamma intagna förslagen har föranlett *dels* lag den 14 mars 1958 (nr 134) angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd, *dels* Kungl. Maj:ts kungörelse den 6 november 1959 (nr 486) om offentlig förevisning av djur.

Den nuvarande utredningsmannen har i förevarande betänkande behandlat bestämmelser om straff för djurplågeri, om användning av djur för ve-

tenskapligt ändamål m. m. samt om handhavandet av husdjur och andra djur som hållas i fångenskap. De i direktiven angivna frågorna rörande slakt och kastrering av renar kommer att upptagas till behandling i ett senare betänkande, vari utredningsmannen dessutom avser att redovisa sina synpunkter på vissa frågor rörande bl. a. handel med och transport av djur, användande av taggtråd som stängsel samt åldersmärkning av hästar.

Framställningar och önskemål

Förutom i de ämnen, som redan behandlats i djurskyddsutredningens tidigare omförmälda betänkanden rörande tillsynen å djurskyddslagens efterlevnad samt rörande offentlig förevisning av djur, har till utredningen överlämnats ett icke obetydligt antal framställningar från djurskyddsorganisationer och enskilda personer rörande ändringar och kompletteringar i olika avseenden av den gällande djurskyddslagstiftningen.

Bland dessa må här nämnas elva till Kungl. Maj:t under åren 1946 och 1947 från Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund inkomna framställningar om reformer i skilda hänseenden. Över sistnämnda framställningar har veterinärstyrelsen efter remiss avgivit underdånigt utlåtande den 23 september 1949. För vissa senare inkomna framställningar berörande huvudsakligen ett — ehuru det icke särskilt omnämnes i direktiven för ifrågavarande utredning — enligt utredningsmannens uppfattning mycket betydelsefullt område inom djurskyddslagstiftningen, lämnas här en kort redogörelse.

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1955 framställt erinringar mot utformningen av såväl djurskyddslagen som Kungl. Maj:ts kungörelse den 17 november 1944 (nr 771) med vissa bestämmelser om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m. dels på grund av att ändringar i vederbörande statliga myndigheters organisation vidtagits, dels på grund av att bestämmelserna vore oklara och givna kontrollföreskrifter otillfredsställande. Förbundet framhåller, att såväl medicinalstyrelsen som veterinärstyrelsen syntes skola handlägga frågor om djurs användning för vetenskapligt ändamål. Ännu 1954 hade medicinalstyrelsen förklarat, att tillstånd jämlikt 12 § djurskyddslagen gaves av medicinalstyrelsen samt att medicinalstyrelsen utfärdade föreskrifter om inspektion enligt 8 § andra stycket kungörelsen. Vad riksförbundet sålunda anfört saknar numera aktualitet efter vissa 1958 genomförda ändringar i de båda författningarna (se SFS 134 och 607/1958). Riksförbundet har vidare, under framhållande att övervakningen även i avseende å djur som användes för vetenskapliga ändamål reglerades av 14 och 15 §§ djurskyddslagen, förmenat att hälsovårdsnämndernas tillsyn i detta avseende över institutioner och inrättningar icke utövades så effektivt som önskvärt vore. Lämpligheten av anordningen kunde enligt riksförbundet också starkt ifrågasättas. I skrivelse den 6 november 1956 har riksförbundet bringat i

erinran ett i det betänkande med förslag rörande djurskyddslagstiftning (SOU 1938:36), som den 1 november 1938 framlagts, intaget förslag, att såvitt gäller undervisning ersätta operativa ingrepp med plansch, film, modell och preparat.

Nordiska samfundet till bekämpande av det vetenskapliga djurplågeriet har — med instämmande av samtliga föreningar *Djurens vänner* — framställt vissa önskemål. Sålunda borde den bestämmelsen upphävas, att bedövning ej behöver ske om det genom försöket avsedda resultatet därigenom äventyras. Kontrollbestämmelserna borde ändras. Samfundet förmenade, att de vetenskapliga statliga och halvstatliga institutionerna vore skyddade för kontroll. Samfundet ansåg vidare, att det vore lönsamt att sälja försöksdjur, vilket förhållande inbjöd till att säljarna anskaffade djur även på olagligt sätt. Samfundet ansåg därför att vanliga husdjur icke skulle få användas till djurförsök. Samfundet sammanfattade sina önskemål sålunda:

1) Alltid bedövning vid vetenskapliga djurförsök; 2) Vivisektionscertifikat; 3) Effektiv kontroll; 4) Vanliga husdjur skall ej få användas. Ytterligare har samfundet uttalat den åsikten, däri *Djurens vänner* instämt, att användning av levande djur för demonstration av biologiska och fysiologiska fakta icke bör förekomma vid våra ungdomsskolor.

Svenska allmänna djurskyddsföreningen har i förevarande ämne framställt som önskemål, att föreskrifter ges om att för innehav av kennel och djurfarm samt för handel med djur skall fordras personlig licens, att insyn och kontroll anordnas beträffande laboratorier, där djur förvaras och användes vid vetenskapliga experiment, undervisning och tillverkning av medicin och att personligt ansvar skall åvila utövare och chefer. Vidare bör enligt föreningen lekmannainflytandet få göra sig gällande vid kontrollens utövande. Slutligen påyrkas, att djur, som användes, blir effektivt bedövade.

Svenska kvinnors djurskyddsförening med instämmande av *Svenska hundskyddsföreningen* anser att användningen av större husdjur bör helt förbjudas. Kan ett sådant förbud ej stipuleras, föreslår föreningen att antalet ianspråktaga djur begränsas till det minsta möjliga samt att erforderliga anvisningar rörande utnyttjandet av djur intages i lagen och icke överlämnas åt administrativ myndighet. Dessa anvisningar bör innehålla, att större djur genom bedövning effektivt skyddas mot ångest eller annat lidande. I fråga om smärre djur bör åtminstone all möjlig återhållsamhet och försiktighet iakttagas. Djur, som trots vidtagna försiktighetsmått åsamkas avsevärt lidande, skall omedelbart avlivas. Har djur tillfogats allvarlig skada eller skulle det efter bedövningens upphörande komma att utsättas för lidande skall det avlivas före bedövningens upphörande. I ansökan om rätt att använda djur skall uppgivas sättet för djurens anskaffande. Tillstånd skall avse namngiven fysisk person; är detta icke möjligt att genomföra, bör en skärpning åstadkommas i institutionschefernas personliga ansvarighet. Person, som avhänder sig djur för användning vid vetenskaplig forsk-

ning, skall intyga att han äger kännedom om den blivande användningen. Djurskyddsärenden bör tillkomma veterinärstyrelsen; därjämte bör inrättas en statlig konsulentbefattning för planläggning, rådgivning och kontroll. Slutligen bör lekmannaintresset komma till sin rätt i avseende å kontrollen.

I dessa önskemål har även *Svenska allmänna djurskyddsföreningen* instämt.

Föreningen Djurens vänner ansluter sig till de synpunkter, som Nordiska samfundet till bekämpande av det vetenskapliga djurplågeriet framfört, och framhåller för egen del därutöver följande: Försök på levande djur i undervisningssyfte bör ej få ske. Gifter, som framkallar rörelseförslamning men ej känsel förslamning, bör ej få användas som bedövningsmedel vid djurförsök.

Organisationen Hjälp djuren framställer följande önskemål. Försäljare av viltskinn bör icke få köpa eller försälja levande djur, särskilt icke katter och hundar. Endast vetenskapligt skolade personer bör få bedriva försök på levande djur. Institutioner, som bedriver sådana försök, bör vara öppna för kontroll. Försöksledarna bör själva ombesörja inköpen av djur.

Sällskapet De fyra kräver totalförbud mot användning av levande djur för vetenskapliga ändamål. I allt fall kräves att alla försöksdjur effektivt bedövas före ingrepp och att de avlivas innan bedövningen upphört. Vidare kräves effektiv och opartisk kontroll genom lekmän.

Strafflagens bestämmelser om djurplågeri

Strafflagens bestämmelser om djurplågeri hade i sin avfattning före den 1 januari 1945 (18 kap. 16 §) följande lydelse: »Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.» Samtidigt med att djurskyddslagen nyssnämnda datum trädde i kraft erhöll 18 kap. 16 § strafflagen följande avfattning: »Den som, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, utsätter djur för otillbörligt lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse.» Bestämmelsen har sedermera överförs till 11 kap. strafflagen och ingår där numera med oförändrad lydelse som dess 13 §.

I det den 1 november 1938 framlagda betänkande (SOU 1938:36), som ledde till 1944 års ändrade bestämmelser med avseende å djurskyddet, hade såsom 16 § i 18 kap. strafflagen av utredningsmannen, dåvarande revisionssekreteraren G. A. Bouveng, föreslagits följande bestämmelse: »Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, straffes för djurplågeri med böter eller fängelse i högst sex månader. Finnes brottet vara att tillskriva synnerlig råhet hos gärningsmannen eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.» Därjämte föreslogs en ny paragraf (17) i 18 kap. strafflagen av följande lydelse: »Begår någon gärning, som i 16 § sägs, må domstolen, om gärningsmannen kan antagas vara för framtiden uppenbart olämplig att handhava djur, meddela honom förbud för viss tid, minst ett och högst fem år, eller för alltid att äga, sköta, köra, slakta eller eljest syssla med djur. Överträder någon honom meddelat förbud, som nu sagts, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.»

Härom anfördes i betänkandet bl. a. följande. Förslaget till djurskyddslag nödvändiggjorde icke någon omformulering av brottsbeskrivningen i strafflagen. Annorlunda ställde det sig i frågan, huruvida någon skärpning av strafflatituden vore önskvärd. Utredningsmannen hade därutinnan funnit, att det vore en onödigt snäv och till opåkallad straffmildhet inbjudande begränsning, att för fängelse förutsätta att djurplågeriet vore av svår beskaffenhet eller att omständigheterna eljest skulle vara synnerligen försvårande. Man kunde icke undvara bestämmelser, som medgäve utdömmande av kännbara

straff även i så att säga normala djurplågerifall. Därför föreslogs, att i huvudstraffskalan skulle ingå fängelse såsom andra straffart, dock med ett till sex månader begränsat maximum. I betänkandet anfördes vidare, att vissa fall av djurplågeri bär vittne om sådan höggradig råhet, att för desamma straffarbete är ett lämpligare korrektiv än fängelse. Därför föreslogs en bestämmelse, att om djurplågeribrott finnes vara att tillskriva synnerlig råhet hos gärningsmannen, må till straffarbete i högst ett år dömas. Sådant strängare straff skulle kunna utdömas även då omständigheterna eljest är försvarande. Beträffande den föreslagna förbudsbestämmelsen, som har motsvarighet i dansk, norsk och tysk djurskyddslagstiftning, anfördes i betänkandet, att en möjlighet att ådöma förbud skulle bli av värde i kampen för bättre förhållanden för djuren bl. a. därigenom att den skapar skydd emot att en person i framtiden begår förnyat djurplågeri. Utredningsmannen medgav dock, att invändningar kan resas. Därvid erinrades om att påföljden kan inverka menligt på den dömdes försörjningsmöjligheter. Utredningsmannen ansåg dock med hänvisning till bestämmelsen om indragning av körkort att alltför stort avseende ej bör fästas vid denna verkan. Ytterligare två skäl kunde dock enligt utredningsmannen anföras mot påföljden nämligen dels svårigheten att övervaka förbudets efterlevnad, dels att ett förbud kan drabba även tredje man. Såsom exempel i det senare avseendet nämndes det fall att en lantbrukare i god tro som kreatursskötare anställt en person, som av domstol förbjudits att syssla med djur. Intet av dessa motskäl fann utredningsmannen böra föranleda avstående från en bestämmelse av antytt innehåll.

Det förtjänar anmärkas, att Bouveng till ökad effektivisering av förbudet upptog vissa bestämmelser i förslaget till djurskyddslag avseende straff för den som medverkat till överträdelse av meddelat förbud.

Det må här ytterligare påpekas, att den i förslaget till ändring i strafflagen intagna huvudbestämmelsen var så konstruerad, att påföljden kunde ådömas även den som jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats strafflös. Däremot synes det tveksamt hur bestämmelsen skulle vara att tolka vid återfall av den som tidigare förklarats strafflös jämlikt sistnämnda lagrum.

I yttranden, som lämnades över 1938 års betänkande (se prop. 1944 nr 43), avböjdes den föreslagna påföljden. Den ansågs utgöra ett alltför stort ingrepp i människornas försörjningsmöjligheter. Vidare ansågs bestämmelsens efterlevnad ej kunna kontrolleras; med hänsyn till att de, som är varaktigt olämpliga, ofta är straffria, skulle straffbestämmelsen för överträdelse i 17 § bli satt ur kraft.

Departementschefen ansåg (se prop. sid. 74) att det icke var förenligt med djurskyddslagens uppfattning om människans skyldigheter mot djuren att bestraffa endast handlingar, som visar uppenbar grymhet mot djur. Även en lägre grad av otillbörlig behandling bör hänföras under detta brott. Man borde anknyta brottsbegreppet till effekten, nämligen djurets lidande, ej till

gärningsmannens sinnelag. Departementschefen erinrade om att icke alla handlingar, som förorsakar lidande, kan bestraffas som djurplågeri. Härutinnan erinrades om djurs användande för vetenskapligt ändamål. Det lidande, som djuret utsättes för, skall vara otillbörligt. Detta innebär, enligt departementschefen, att gärningen överskridit gränsen för det tillåtna.

Även departementschefen avvisade förbudsbestämmelsen. Behovet av en sådan bestämmelse bedömdes vara ganska ringa. Den skulle sällan bli tillämplig och skulle i de flesta fall säkerligen avse personer, som förklarades straffria på grund av sin sinnesbeskaffenhet. En överträdelse av förbudsbestämmelsen skulle sålunda ej kunna bestraffas. Vidare anfördes mot bestämmelsen att övervakning av förbudets efterlevnad skulle vara förenad med svårigheter. I det till lagrådet remitterade förslaget erhöll lagrummet (då S. L. 18:16, nu S. L. 11:13) sin gällande lydelse.

I lagrådet framställdes vissa erinringar mot förslaget (se prop. sid. 85). Justitieråden Alsén och Ericsson anförde, att ordet »otillbörligt» rent språkligt icke vore ägnat att utmärka graden av effekten. Regeringsrådet Eklund ansåg också, att ordet »otillbörligt» icke borde användas för att utmärka graden av lidande. En närmare bestämning av »lidande» vore för övrigt knappast nödig. Däremot borde i lagtexten komma till synes, att vissa handlingar, som förorsakar djur lidande, är påkallade av fullt legitima intressen. Detta kunde lämpligen ske genom att paragrafen utformades så, att den som genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse.

Vad inom lagrådet anförts föranledde ej departementschefen att frågå sin ståndpunkt.

Första lagutskottet (utlåtande 1944 nr 28) ifrågasatte straffarbete vid synnerligen försvårande omständigheter men ville avbida erfarenheterna av den nya djurskyddslagstiftningen. Utskottet uttalade också, att tillfälle till frågans förnyade övervägande komme att erbjudas vid straffrättskommitténs då förestående behandling av 18 kap. strafflagen.

Det torde få anmärkas, att enligt den danska Lov om vaern for dyr 18 § 1 st. straffas den, som genom överansträngning, vanvård eller på annat sätt behandlar djur oförsvarligt, för djurplågeri med böter eller »haefte» eller med fängelse i högst ett år.

Har förhållandet karaktären av misshandel, är straffet fängelse i högst ett år. Vid upprepad förbrytelse må dömas till fängelse i högst två år.

Vid ändringarna 1948 i 1—18 kap. strafflagen, då straffbestämmelsen beträffande djurplågeri överfördes från 18 kap. till 11 kap., upptogs lydelsen enligt 1944 års lagändring i oförändrad form. Härav lär kunna dragas den slutsatsen, att straffrättskommittén ej funnit vad under mellantiden förekommit giva anledning till ändring av innehållet i straffbudet.

Utredningsmannens förslag

Såsom tidigare (sid. 15) nämnts har veterinärstyrelsen den 23 september 1949 avgivit ett underdånigt utlåtande över elva av Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund under åren 1946 och 1947 till Kungl. Maj:t ingivna framställningar om reformer i skilda hänseenden. I en av dessa framställningar hade bl. a. berörts frågan om skärpning av straffet för djurplågeri. Veterinärstyrelsen uttalade med anledning därav, att avsikten med den 1944 ändrade utformningen av brottsbegreppet i 18 kap. 16 § (numera 11 kap. 13 §) strafflagen varit att undanröja den starkt restriktiva prägel, som ansetts tidigare utmärka lagrummet. Styrelsens erfarenhet vore dock, att denna avsikt haft svårt att vinna erkännande i praxis. Visserligen kunde man antaga, att detta förhållande vore av övergående natur och att det förty icke kunde utgöra tillräckligt motiv för en lagändring. Däremot hyste styrelsen tvekan, huruvida den gällande utformningen vore helt lyckad. Styrelsen åsyftade härmed uttrycket »otillbörligt lidande». Styrelsen förmenade, att ordet »otillbörligt» rent språkligt sett icke kunde användas för att, såsom dock torde ha avsetts, utmärka graden av ett lidande. Styrelsen refererade ett under styrelsens handläggning bragt fall, där en hund blivit, under drev å lovlig jakt, uppsåtligen påskjuten med hagelskott av annan person. Att hunden genom skottskadorna tillfogats ett visst mått av lidande stode utom tvivel. Något exakt uttalande om varaktigheten och intensiteten av lidandet kunde näppeligen göras. Men lidandet måste dock anses ha varit av ringa grad. Likafullt skulle straffrihet framstå som stötande för rättskänslan, eftersom uppsåtlig beskjutning av hund, som därigenom vållats lidande, syntes styrelsen böra — oavsett graden av den uppnådda effekten — betraktas som uppenbarligen otillbörligt. En fällande dom skulle alltså grundas icke på att djuret tillfogats ett otillbörligt lidande utan på att ett lidande tillfogats genom en i hög grad otillbörlig handling. Styrelsen förordade, att lagrummet erhöle den avfattning, att den skall dömas för djurplågeri, som otillbörligt utsätter djur för lidande, vare sig genom vanvård, överansträngning, misshandel eller annorledes. Beträffande en straffskärpning för särskilt svåra fall ansåg styrelsen, att en sådan kunde vara motiverad bl. a. som motvikt mot tendensen att undervärdera den ifrågavarandes brottslighet. Beträffande förbudspåföljden fann styrelsen vad som anförts mot densamma så vägande, att en omprövning av frågan om en sådan påföljds införande icke vore nödig.

För egen del håller utredningsmannen före, att judikaturen under den gångna tiden väl icke i och för sig ger anledning till en ändring i gällande bestämmelser.¹ Emellertid lär å andra sidan icke kunna förnekas, att avfattningen ger anledning till erinringar. Uttrycket »otillbörligt lidande» le-

¹ En annan sak är att notiser i tidningspressen synes ge vid handen att fall av djurplågeri förekommit utan att, såvitt kunnat finnas, desamma blivit föremål för beivran. Det låter sig icke bedöma om grunden härtill måhända varit bevissvårigheter.

der språkligt sett till antagande, att ordet »otillbörligt» skall hänföras till den som utsättes för lidandet. Detta har uppenbarligen icke varit lagstiftarens mening. Begreppet otillbörlighet synes böra hänföras till den åtgärd som givit upphov till lidandet. Detta kan lämpligen i lagtexten uttryckas så att den som otillbörligen utsätter djur för lidande skall dömas för djurplågeri. Om det mått av lidande, som i de olika fallen skall föreligga för att i förening med den otillbörliga åtgärden medföra straffansvar, kan självfallet råda olika meningar. Allmänt synes böra gälla, att den smärta, för vilken djuret blivit utsatt, haft en icke obetydlig intensitet och varaktighet.

Det kan vidare med skäl ifrågasättas, varför beträffande djurplågeribrottet, som dock kan vara av så högst varierande beskaffenhet, skall saknas en särskild straffskala för de grövsta fallen. Det må i sammanhanget bemärkas den danska utformningen av hithörande straffbud, där misshandelsfallen särskiljes från andra fall av djurplågeribrott. Det torde kunna antagas att härmed avses sådana fall, där djurplågeri föreligger utan att några — om än i och för sig objektivt ohållbara — skäl föreligger för åtgärden. Man kan utan svårighet göra en gränsdragning mellan exempelvis fall, då en körsven till övermått piskar en häst för att förmå honom att draga ett tungt lass, och fall då en person tränger sig in i en ladugård och skär av kornas svansar.

Beträffande förbudspåföljden lär kunna anföras. Det är, synes det, allenast ett antagande att en sådan påföljd skulle i de flesta fall drabba personer, som på grund av sin sinnesbeskaffenhet icke kan fällas till straffansvar vid lagöverträdelse. Tankegången borde i sina konsekvenser också leda till att straff för djurplågeri i sina grövre former vore onyttigt eftersom gärningsmannen vore i de flesta fall straffri. För övrigt synes den föreslagna nya strafflagen (skyddslagen) genom bestämmelserna i 7 och 10 kap. kunna komma att rymma möjligheter till en ur social synpunkt tillfredsställande reaktion mot återfall.

Det är å andra sidan, förefaller det, otillfredsställande att den som, måhända upprepade gånger, fällts för djurplågeri och därigenom visat sig oemottaglig för straffet skall lämnas i okvald möjlighet att obegränsat fortsätta med sitt lagstridiga handlingssätt, när möjlighet dock finnes att i praktiken om icke helt förhindra så dock väsentligt beskära hans möjligheter till fortsatt brottslighet. Att ett ingripande i detta fall skulle framstå såsom mera vittgående än vad fallet är med indragning av körkort för en yrkeschaufför är svårt att inse.

Vad angår utformningen av ett stadgande av åsyftad innebörd vill utredningsmannen dock föreslå den avvikelser från det Bouvengska förslaget att ett förbud icke skall kunna avse ägandet av djur. Det synes nämligen tillräckligt att förbjuda även en för djurplågeri dömd ägare av djuret att sköta, köra, slakta eller eljest syssla med djur, d. v. s. att över huvud taget komma med sin hand vid djur. Är fråga om en djurägare i någorlunda

stor skala, synes ett sådant förbud ur djurskyddssynpunkt tillräckligt. Han kan tydligtvis anställa lämpliga personer för djurens skötsel m. m. Och är det en djurägare i mindre skala, kommer ganska visst ett förbud att sköta o. s. v. djuren att rent faktiskt medföra att han måste avhända sig djuren. Det kan visserligen häremot invändas, att även ett förbud mot ägandet skulle medföra ett tvång att avhända sig djuren. Men fränsett att detta, såsom nyss antytts, skulle i vissa fall befinnas onödigt för syftet med påföljden lär man vara nödsakad att till ett ägandeförbud anknyta kompletterande bestämmelser om eventuell tvångsförsäljning. Denna följdverkan har synts utredningsmannen kunna vara till förfång för bestämmelsens praktikabilitet. Den till förbudsbestämmelsen anknyttande straffsanktionen synes kunna utformas i enlighet med det Bouvengska förslaget. En efterbildning av den i detta förslag upptagna bestämmelsen om straff för den som i ond tro tillhandahåller den, för vilken meddelats förbud, djur eller anställer honom för skötsel av djur har icke synts vara av nöden.

På sätt jämväl i direktiven torde ha förutsatts synes med hänsyn till vad ovan anförts starka skäl tala för dels att 11 kap. 13 § strafflagen erhåller ett skärpt innehåll, dels att i anslutning till nämnda lagrum införes en ny paragraf, 14 §, innefattande en förbudsbestämmelse i vissa fall för den som gjort sig skyldig till djurplågeri.

Det föreslås således att 11 kap. 13 § strafflagen erhåller följande lydelse: »Den som, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, otillbörligen utsätter djur för lidande, dömes för djurplågeri till böter eller fängelse. Finnes brottet vara aft tillskriva synnerlig råhet hos gärningsmannen eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.»

Den nya 14 § av 11 kap. strafflagen föreslås erhålla följande avfattning: »Begår någon gärning som i 13 § sägs, må domstolen, om skäl därtill äro, meddela honom förbud för viss tid, minst ett och högst fem år, eller för alltid att sköta, köra, slakta eller eljest syssla med djur. Överträder någon honom meddelat förbud som nu är sagt, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.»

Användning av djur för vetenskapligt ändamål

Gällande rätt

I 12 § djurskyddslagen stadgas rörande användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m., att djur ej må utan veterinärstyrelsens tillstånd användas för vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Konungen äger medgiva undantag från vad nu sagts med avseende å viss institution eller inrättning. Om sådant tillstånd meddelas närmare bestämmelser av Konungen.

I 13 § djurskyddslagen stadgas vidare beträffande djurs användande för vetenskapligt ändamål, att vid operativt ingrepp eller annan åtgärd må ej större lidande tillfogas djuret än som är oundgängligt. Kan det antagas att avsevärt lidande åsamkas djuret jämväl sedan ingreppet eller åtgärden slutförts, skall djuret dödas snarast möjligt därefter.

De närmare bestämmelserna om tillstånd enligt 12 § djurskyddslagen är upptagna i Kungl. kungörelsen den 17 november 1944 med vissa bestämmelser om användning av djur för vetenskapligt ändamål m. m. Författningen, som i det följande benämnes tillämpningskungörelsen, inledes med en undantagsbestämmelse. Enligt dess 1 § skall vad i 12 § djurskyddslagen stadgas icke gälla med avseende å universitet, högskola eller sådant forskningsinstitut, laboratorium eller sjukhus som drives av staten, landsting eller stad som ej deltagar i landsting eller av hushållningssällskap. Vid sådan institution eller inrättning skall dock iakttagas vad i kungörelsens 2—4 §§ stadgas.

Enligt 2 § skall användningen av djur ske under överinseende av föreståndare vid institutionen eller inrättningen eller underavdelning därav. Om sådan föreståndare ej är legitimerad läkare respektive veterinär, tandläkare eller apotekare, skall han vara av veterinärstyrelsen godtagen för uppgiften. I 3 § stadgas särskilt om åtgärd som är förenad med operativt ingrepp av någon betydelse, att den inte i undervisningssyfte får företagas å varmblodigt djur, om ändamålet kan uppnås på annan väg. Beträffande operativa ingrepp av någon betydelse, företagna på varmblodiga djur, föreskrives vidare, att djuret, innan ingreppet företages, skall så bedövas att det såvitt möjligt mister förmågan av smärtförmåga. Detta gäller dock endast un-

der förutsättning att ändamålet med åtgärden icke därigenom förfelas. Enligt 4 § får hund eller katt, som inköpts för ändamålet, icke användas förrän fem dygn förflutit från inköpet. Det må anmärkas, att i 9 § stadgas skyldighet för den, som vidtager åtgärd enligt 12 § djurskyddslagen med hundar och katter, att föra särskild bok angående inköp av dylika djur. I denna bok skall införas uppgifter angående köpet, säljaren och, beträffande hundar, dessas kön, färg och, i den mån det kan ske, ras. Boken skall förvaras viss tid och på begäran företes för polismyndighet. Trots den i andra stycket av 1 § gjorda inskränkningen att endast 2—4 §§ i tillämpningskungörelsen skall iakttagas vid i 1 § nämnd institution eller inrättning, lär 9 § även skola tillämpas vid sådan institution eller inrättning. Vad nu sagts torde gälla även 8 §, vari ges det — tillsynes självfallna — stadgandet att utöver kungörelsens bestämmelser även skall gälla föreskriften i 13 § djurskyddslagen. 8 § innehåller därjämte stadgande om skyldighet för den, som vidtager här åsyftade åtgärder, att underkasta sig den särskilda inspektion som veterinärstyrelsen föreskriver.

Beträffande tillståndsgivning till åtgärd enligt 12 § djurskyddslagen, som företages av andra än i 1 § tillämpningskungörelsen avsedda institutioner, stadgas i 5 och 6 §§ att veterinärstyrelsen äger meddela tillstånd. Tillstånd enligt 5 § kan avse blott vissa mindre ingrepp, såsom ympning å angivna (d. v. s. av sökanden och i tillståndet angivna) slag av djur för fastställande av sjukdomsdiagnos. Tillståndet kan ges blott legitimerade läkare och legitimerade veterinärer. Det skall gälla tillsvidare och kan vara allmänt eller ock på visst sätt begränsat. Om det befinnes påkallat skall veterinärstyrelsen i tillståndet intaga föreskrift om iakttagande av vad i tillämpningskungörelsens 3 och 4 §§ stadgas (d. v. s. att i undervisningssyfte operativt ingrepp å varmblodigt djur ej må företagas, att bedövning skall ske och att inköpt hund eller katt ej får användas förrän efter fem dygn).

I andra fall än de som avses i 5 § skall enligt 6 § ansökan om tillstånd innehålla åtskilliga uppgifter. Sålunda skall uppgivas bl. a. högsta antalet djur som sökanden önskar använda under angiven tidrymd, ändamålet och de åtgärder som skall vidtagas, platsen för användningen, förefintliga hygieniska och tekniska anordningar, namn, yrke och adress samt ålder på den som skall ha överinseendet. Vid ansökningen skall fogas handlingar beträffande denna persons lämplighet. Veterinärstyrelsen skall i tillståndet intaga föreskrift om iakttagande av vad i 3 och 4 §§ stadgas ävensom de övriga bestämmelser som veterinärstyrelsen kan finna skäl uppställa. Där icke förhållandena till annat föranleda, skall tillståndet meddelas för viss tid, högst tre år. Tillstånd kan återkallas när skäl därtill är.

För innehållet i 8 och 9 §§ har redogjorts i det föregående. 10 och 11 §§ innehåller straff- och processuella bestämmelser.

De gällande författningstexterna har tillkommit på grundval av det i det föregående nämnda betänkandet med förslag rörande djurskyddslagstift-

ning (SOU 1938:36). Förslaget förutsåg icke någon särskild kungörelse med tillämpningsföreskrifter utan samtliga bestämmelser inrymdes i lagförslaget (18—20 §§). Huvudbestämmelsen var i förslaget (18 §) utformad som ett medgivande att använda levande djur till vetenskapliga försök vid universitet, högskola eller vissa därmed likställda forskningsinstitut m. m. Försök definieras såsom operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller eljest sådant att det kan befaras medföra lidande för djuret. Det föreskrives att försöket skall utföras under överinseende av ledaren för institutionen eller vederbörande avdelning och på hans ansvar. Det säges vidare att efter beprövande av ledaren må försöket företagas utanför institutionslokalerna.

För sådana vetenskapliga försök utförda av andra skulle enligt förslagets 19 § tillstånd sökas hos medicinalstyrelsen. Tillståndet skall innehålla vissa uppgifter såsom angående försökens ändamål, platsen för utförande av försöken samt arten och antalet av de djur som får användas. Tillståndet ges för viss tid, högst två år, och må när som helst återkallas. Beträffande försökens utförande skall gälla vad som i fråga om institutionsförsöken sagts om ledares överinseende och ansvar.

I första stycket av förslagets 20 § upptogs bestämmelser dels om att försöket skall utföras så att så litet lidande som möjligt tillfogas djuret (jfr numera djurskyddslagen 13 § första punkten), dels om att, där försöket innebär operativt ingrepp av nämnvärd betydelse eller eljest kan befaras medföra avsevärt lidande, djuret skall dödas så snart ändamålet uppnåtts, såvida icke de menliga verkningarna då upphört (jfr djurskyddslagen 13 § andra punkten). Andra stycket av 20 § avsåg operativt ingrepp av nämnvärd betydelse å varmblodigt djur. Sker ingreppet för forskningsändamål, får det äga rum endast till utrönande av något för vetenskapen okänt eller osäkert förhållande. För undervisningsändamål får det företagas blott där ändamålet icke lämpligen kan uppnås på annan väg (plansch, film, modell, preparat). En viss motsvarighet härtill återfinnes nu i 3 § första stycket av tillämpningskungörelsen.

Slutligen upptogs i 20 § tredje stycket en bestämmelse att försök i övnings-syfte får företagas å varmblodigt djur endast efter dess bedövning. I tillämpningskungörelsen har bedövningsföreskriften fått ett vidare tillämpningsområde (3 § andra stycket).

I förslagets 25 § gavs stadgande om skyldighet för den, som utför vetenskapliga försök med användande av djur, att föra bok angående inköp för ändamålet av varmblodiga djur. I tillämpningskungörelsen ges bestämmelser om bokföringsskyldighet endast beträffande hundar och katter (9 §).

Sammanfattningsvis torde kunna sägas, att på det hela taget har, i denna del, förslagets bestämmelser lett till lagstiftning, om än åtskilliga bestämmelser överförts från själva lagen till tillämpningskungörelsen.

Bestämmelser i ämnet i övriga nordiska länder

Danmark. Lov om vaern for dyr innehåller i sin 12 § i fråga om tillåtelse att företaga smärtvällande försök med djur i vetenskapligt syfte blott en hänvisning till vid varje tid gällande speciallagstiftning. För närvarande gäller i detta hänseende Lov om dyrs anvendelse ved biologisk forskning og sygdomsbekaempelse den 31 mars 1953.

Lagen avser ryggradsdjurs (»hvirveldyrs») användande vid biologisk forskning och sjukdomsbekämpning, när användningen får antagas kunna vara förbunden med smärta eller annat lidande.

Sådan användning är utan särskilt tillstånd medgiven ledarna av statens institutioner för biologisk och medicinsk forskning. Andra fackligt utbildade personer kan efter särskilt tillstånd få använda djur för nyss angivet ändamål. Tillståndet ges av läkarvetenskapliga fakulteten vid ett av universiteten eller av Veterinaer- og Landbohøjskolens undervisningsråd. Tillståndet ges för fem år åt gången.

Försöken skall företagas i de lokaliteter, som härför bestämts av statens institutioner för biologisk och medicinsk forskning. Andra lokaler kan dock efter tillstånd av justitieministern få nyttjas för försöken.

De institutionsledare, som utan särskilt tillstånd äger göra försök, kan också låta andra fackligt utbildade personer, som arbetar på institutionen, utföra försöken under deras ledning och ansvar. Likaså äger de fackutbildade personer, som erhållit särskilt eget tillstånd, låta — efter godkännande från tillståndsgivaren — andra namngivna personer, som arbetar under deras ledning, utföra försöken (1 §).

I 2 § ges bestämmelser om att lokal eller total bedövning skall användas vid smärtsamma försök. Djuret skall avlivas innan bedövningen upphört om smärtan icke kan antagas ha fullständigt försvunnit. Avlivningsplikten bortfaller, om ändamålet med försöket kräver att djuret lever. Djuret skall då i stället erhålla smärtstillande medel. Så snart ändamålet uppnåtts, skall djuret avlivas om det då inte är i normalt hälsotillstånd. Om ändamålet med försöket skulle förhindra varje slag av bedövning, erfordras särskild dispens, lämnad av en i viss ordning utsedd nämnd. Vid ingrepp av smärtsam art i demonstrations- eller övningssyfte skall djuret alltid vara totalt bedövat. Djuret skall alltid avlivas innan bedövningen upphört.

I 3 § ges en allmän bestämmelse, att när djuret genom användningen försättes i ett från det normala avvikande tillstånd, som kan antagas vara förbundet med lidande, skall försöksledaren alltid söka mildra lidandet och upphäva det onormala tillståndet eller avliva djuret så snart ändamålet med försöket det medger.

4 § innehåller en uppräknning av vissa förfaranden, som icke faller under lagen. Hit hör bl. a. blodprov, organprov eller andra prov genom stick eller ytliga snitt, som blott medför oväsentlig smärta av övergående beskaffenhet.

Vid försöken skall användas ett så lågt stående djur som möjligt och flera djur får ej användas än som är nödvändigt (5 §). I 6 § föreskrives skyldighet för de för försöken ansvariga att föra journal, upptagande vissa data angående försöken. Bl. a. skall sålunda arten och antalet av använda djur uppges. Vidare skall uppges vad som företagits med djuren, huruvida bedövning använts och dennas art, om ändamålet med försöken och om tidpunkten för djurets avlivande och det sätt varpå avlivande skett. Har djuret icke avlivats, skall skälet härför angivas. Beträffande hundar och katter gäller slutligen att deras öde (skaebne) skall anmärkas i journalen.

Om journalernas förande kan närmare bestämmelser ges av justitieministern.

Tillsyn över verksamheten med djurförsök utövas av en särskild nämnd. Nämnden skall varje år genomgå journalerna och kontrollera att de förts i enlighet med föreskrifterna och att för försöken gällande bestämmelser iakttagits. Nämnden äger infordra kompletterande upplysningar om försöken och att besiktiga försöksdjuren och de för försöken använda lokaliteterna. Nämnden äger också övervara försök, eventuellt blott genom en eller flera medlemmar efter nämndens bedömande. Besiktning kan äga rum utan föregående anmälan; i sådant fall skall dock minst två av nämndens medlemmar deltaga.

Beträffande nämndens sammansättning är föreskrivet, att den skall tillsättas av justitieministern och bestå av en medlem utsedd av Köpenhamns universitets läkarvetenskapliga fakultet, en utsedd av Aarhus universitets läkarvetenskapliga fakultet, en utsedd av Veterinaer- og Landbohøjskolens undervisningsråd, en — företrädesvis läkare eller veterinär — utsedd av justitieministern efter yttrande från djurskyddsföreningarna och en representant för justitieministeriet såsom nämndens ordförande.

Nämnden skall varje år, efter genomgång av journalerna, insända till justitieministeriet en översikt av de i journalerna redovisade försöken tillika med de anmärkningar, vartill granskningen och eventuella besök givit anledning (7 §).

8 § upptar straffbestämmelser. Överträdelse av lagen eller i enlighet med densamma utfärdade bestämmelser straffes med böter eller »haefte», där ej högre straff följer av lagen om vaern for dyr. Rätten att utföra försök kan fråntagas den som gjort sig skyldig till grov eller upprepad överträdelse av 2 och 3 §§.

Norge. Dyrevernløvens 1 § stadgar skyldighet att handskas väl med djur, så att de icke kommer i fara att lida onödigtvis. Enligt 14 § skall lagens bestämmelser icke utgöra hinder för Konungen eller den han bemyndigar att medgiva vissa personer att på vissa bestämda platser utföra försök med djur som förorsakar djuren smärta, när det tjänar vetenskapliga ändamål.

Bestämmelserna härom återfinnes i en Kungl. resolution den 7 mars 1908. Enligt denna skall den, som erhållit tillstånd att utföra smärtvällande

försök med djur, föra protokoll enligt formulär som fastställts av socialdepartementet. I protokollet skall de utförda försöken införas med angivande av tid och ställe för desamma. Vidare skall uppgivas antalet och arten av använda djur, ändamålet med försöket samt förfaringssättet. Därjämte skall anmärkas huruvida djuret varit bedövat eller icke. I sistnämnda fall skall angivas orsaken till att bedövning ej skett. Det skall ock angivas, huruvida djuret avlivats efter försöket. Socialdepartementet kan ge närmare föreskrifter om protokollets förande.

Vid utgången av varje år skall av vederbörande insändas uppgift till socialdepartementet om de under året företagna försöken. Socialdepartementet kan när som helst infordra protokollen så ock närmare förklaringar och sakkunnigutlåtanden över försöken.

Till försöksdjur bör vid varje försök användas ett så lågt stående djur som är förenligt med försökets ändamål.

Erfordras operativt ingrepp, skall djuret bedövas, därest icke ändamålet med försöket kräver att det företages på ett icke bedövat djur. Instick och injektioner, varigenom en sjukdom överföres för att man skall kunna undersöka dess natur och förlopp, må företagas på icke bedövade djur.

När ett försök är slutfört och dess ändamål uppnått, skall försöksdjuret avlivas, därest icke smärtan upphört eller någon skada icke tillfogats djuret. Skall ett bedövat djur avlivas, skall detta ske innan bedövningen upphört, därest ej detta skulle hindra ändamålet med försöket.

Finland. I 1 § lagen om djurskydd stadgas, att djur bör behandlas så, att detsamma ej i onödan åsamkas lidande. I förordning angående tillämpning av lagen om djurskydd (7 §) stadgas, att djur må för vetenskapligt experiment, som kan vålla detsamma pina eller smärta, användas endast med av vederbörande ministerium utfärdat tillstånd i inrättning eller laboratorium, som står under ledning av vetenskapligt skolad person och som för ändamålet godkänts av ministeriet. Experimentet skall utföras på föreståndarens för inrättningen eller laboratoriet ansvar sålunda, att försöksdjuret ej i onödan vållas lidande. Experiment med djur i undervisningssyfte skall, såvitt möjligt, ersättas genom planscher, mallar, preparat, filmer m. m.

Utredningsmannens förslag

I de till djurskyddsutredningen överlämnade från föreningar, andra sammanslutningar och enskilda inkomna framställningarna, som väsentligen avser med den vetenskapliga användningen av djur sammanhängande spörsmål, kan särskiljas fem huvudmoment återkommande i de allra flesta av dessa framställningar. Dessa är 1) Krav på effektiv kontroll av försöken på levande djur, därvid starkt framhäves behovet av ett lekmannainslag vid kontrollens utövande; 2) Krav på att ingrepp icke göres på djur i undervisnings- eller demonstrationssyfte; 3) Krav på att bedövning kommer till användning i större utsträckning än som föranledes av gällande föreskrif-

ter; 4) Krav på kontroll över handeln med försöksdjur; 5) Krav på differentiering av försöksdjur.

Även om de skildringar av försöksdjurens lidanden, som lämnats i skilda framställningar, i många fall torde ha sin grund mer i subjektivt färgade uppfattningar om vad som vid försöken äger rum än i egentlig kännedom om vad som där förekommer, är det angeläget icke minst för forskarna själva, att grunden för ett misstroende, som synes vara djupt rotat, undanröjes.

Detta lär kunna åvägabringas allenast genom en kontroll så anordnad att, å ena sidan, alla skäl till berättigade misstankar om djurplågeri undanröjes och, å andra sidan, forskarna icke obehörigen hämmas i sitt arbete.

Den första synpunkten leder till att lekmannaintresset får i tillbörlig mån komma till sin rätt. Den senare synpunkten torde böra leda till att formerna för kontrollen blir sådana, att kontrollen icke leder till obehörigt hinder i försöksarbetets gång; improviserade besök i kontrollsyfte bör således vara uteslutna och det personliga momentet bör vara sådant att det innefattar en garanti för objektiviteten i kontrollverksamheten. En anordning något liknande den danska synes därför lämplig som utgångspunkt för reformarbetet.

Det synes vidare klart, att hälsovårdsnämnderna genom sin egenskap av kommunala organ, tillkomna till största delen genom val, knappast kan a priori anses ägnade att omhänderha den speciella art av djurskyddskontroll, som här avses. Nämndernas sammansättning är icke dikterad av synpunkter, som här bör anläggas. Det kan också med fog anföras, att de vetenskapliga institutionerna merendels är statliga, varför det skulle framstå som i viss mån oegentligt om deras befattningshavare skulle i sin verksamhet vara underkastade kontroll från ett kommunalt organs sida. Än vidare bör beaktas angelägenheten av enhetlighet i bedömningen. Och uppenbarligen skulle det ställa sig svårt att i betraktande av det stora antalet hälsovårdsnämnder ernå den sålunda önskvärda enhetligheten i bedömningen.

De anförda synpunkterna leder enligt utredningsmannens åsikt till att en hela riket omfattande nämnd för kontrollens utövande bör tillskapas. Denna nämnd bör lämpligen vara icke helt fristående utan på visst sätt knuten till ett ämbetsverk med närliggande intressesfär, antingen medicinalstyrelsen eller veterinärstyrelsen. Beträffande valet mellan dessa båda myndigheter kan uppenbarligen olika synpunkter göra sig gällande. Med hänsyn till att det här till övervägande delen, fränsett den rena grundforskningen, gäller försök, som företages i den humanmedicinska, icke veterinärmedicinska forskningens tjänst, kunde det väl finnas lämpligt att nämnden knytes till medicinalstyrelsen, som inom sig hyser sakkunskap i stånd att bedöma försökens nödvändighet. Å andra sidan saknas uppenbarligen icke fog för den argumenteringen, att det dock är fråga om djurförsök, där den veterinärmedicinska sakkunskapen bör vara bättre ägnad att avgöra om ingreppen

och de former, varunder de äger rum, innebär ett åsidosättande av de till djurens skydd givna bestämmelserna. Härtill kommer att veterinärstyrelsen efter 1958 års ändringar i djurskyddslagen är högsta tillsynsmyndighet med avseende å djurskyddet. Det synes utredningsmannen vid ett vägande av de anförda skälen, att sist antydda argumentering bör leda till att nämnden knytes till veterinärstyrelsen och ställes under dess överinseende.

I nämnden bör emellertid under alla omständigheter ingå representanter för såväl den humanmedicinska som den veterinärmedicinska sakkunskapen. Därjämte bör för tillgodoseende av lekmannaintresset givetvis ingå representanter för djurskyddsrorelsen. Därutöver bör finnas en ordförande. Åt Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund synes böra anförtros att utse djurskyddsrorelsens representanter. Uppenbarligen åsyftar denna rörelsens talesmän, att de lekmanrepresentanter som deltar i kontrollens utövande själva skall vara lekmän. Det kan emellertid med fog betvivlas, att en sådan lösning vore den lyckligaste. Även om djurskyddsrorelsens förespråkare är besjälade av den mest uppriktiga strävan till ett opartiskt bedömande, lär det icke kunna förnekas, att deras verksamhet icke sällan är — om än omedvetet — präglad av en av deras allmänna inställning färgad misstanke mot dem som i utövningen av sin gärning har att företaga vetenskapliga försök å djur. Otvivelaktigt skulle under angivna omständigheter ett rent lekmaninslag långt ifrån att gagna kontrollverksamheten kunna inverka menligt på nämndens verksamhet och auktoritet. Lekmannaintresset torde också på ett fullgott sätt kunna komma till uttryck om Riksförbundet har att inom läkare- eller veterinärkåren utse två representanter för vilka man inom djurskyddsrorelsen hyser förtroende.

Nämndens sammansättning föreslås följaktligen bli följande: Två läkare utsedda av medicinalstyrelsen, två veterinärer utsedda av veterinärstyrelsen och två representanter för djurskyddsrorelsen, utsedda på i det föregående angivet sätt. Ordföranden, som bör ha domarkompetens, bör tillsättas av justitiedepartementet. Mandatstiden synes böra vara fixerad, lämpligen till tre år åt gången.

Beträffande nämndens befogenheter bör gälla följande. Nämnden skall äga, där den efter anmälan eller eljest finner det påkallat, besiktiga försöksdjuren, deras förvaringsrum och de lokaler, där försöken äger rum. Beslut om besiktning skall fattas av nämnden. Nämnden skall efter beslut därom av nämnden eller dess ordförande äga att genom två eller flera av sina ledamöter övervara försök eller andra forskningsåtgärder. Vederbörande försöksledare skall underrättas i förväg. Nämndens ordförande skall självfallet äga rätt att närvara vid besöken, även om han ej blivit därtill utsedd. Uttrycklig bestämmelse härom torde ej vara erforderlig.

Över vad som förekommit vid besiktning eller besök skall genom nämndens försorg föras protokoll, varav ett exemplar tillställles institutionschefen och ett förvaras hos nämnden.

Nämnden skall icke äga företaga direkta ingripanden för avhjälpande av något uppdragat missförhållande, utan det föreslås att nämnden skall i fall som enligt dess mening kräver skyndsamt ingripande utan dröjsmål skriftligen underrätta veterinärstyrelsen härom. I anslutning till bestämmelsen härom föreslås, att 8 § andra stycket erhåller den lydelsen, att veterinärstyrelsen äger med avseende å djur, varom här är fråga, meddela de föreskrifter som i anledning av framställning från nämnden finnes påkallade, så ock att i sådant fall stadga vite.

Erforderliga uppslag till kontrollbesök torde nämnden erhålla bl. a. genom studiet av nedan omtalade journaler och genom veterinärstyrelsens tillståndsgivning.

Verksamheten har utredningsmannen för övrigt ansett icke skola vara begränsad till i kontrollsyfte företagna besök. Härutinnan vill utredningsmannen anföra.

Den skyldighet att föra journal som nu enligt 9 § tillämpningskungörelsen åvilar den som använder djur för vetenskaplig forskning torde böra åtskilligt utvidgas såväl beträffande arten av försöksdjur som beträffande journalförda förhållanden.

I 9 § tillämpningskungörelsen föreskrives, att den som med hundar eller katter vidtager åtgärd som avses i 12 § djurskyddslagen är pliktig föra särskild bok angående inköp av dylika djur. I boken skall angivas dagen för inköpet, säljarens namn och adress samt, vad beträffar hundar, djurets kön, färg och, i den mån sådant kan ske, ras. Boken skall förvaras under ett år, räknat från den dag då sista inskrivningen verkställdes. Den skall på begäran företes för polismyndighet.

Redan i fråga om hundar och katter synes journalföringen böra — förutom att angivandet av kön, färg och ras utsträcket jämväl till katter — utvidgas till att omfatta vissa andra data, nämligen sådana som rör forskningsarbetet och djurens behandling såväl därunder som efter avslutat försök. Härutinnan torde lämpligen en komplettering böra ske sålunda, att anteckningar föreskrives skola göras rörande försöken, om ändamålet med försöken, om därvid använda metoder (åtgärdernas beskaffenhet), huruvida bedövning ägt rum, huruvida djuret avlivats efter genomfört försök m. m.

Anteckningar av här ifrågavarande slag synes emellertid böra göras även beträffande vissa andra försöksdjur än hundar och katter. Vilka ytterligare djurslag, som bör bli föremål för journalföring, kan självfallet diskuteras. Journalföringen bör dock åtminstone omfatta de större husdjuren, varmed här avses hästar samt de klövbärande djuren nötkreatur, svin, får och getter. Med hänsyn till användningsfrekvensen torde även apor böra medtagas. Ett spörsmål är, huruvida dessutom fjäderfä, kaniner, marsvin, råttor och möss bör ifrågakomma i sammanhanget. Väl talar djurskyddssynpunkter för att ingen åtskillnad göres mellan djur av olika slag. Å andra sidan kan

med fog invändas, att de sistnämnda djurslagen saknar den utpräglade individualitet, vilken oftast utmärker apor, hundar, katter, hästar och de klövbärande djur, som brukar ifrågakomma för djurförsök. Vidare kan förmodas, att en alltför vidsträckt journalföringsplikt icke skulle bli praktikabel, och — även om den bleve det — under alla omständigheter alltför betungande. Utredningsmannen vill därför föreslå att journalföringsplikten begränsas till att avse apor, hundar, katter, hästar och klövbärande djur.

Beträffande hundar och katter synes understundom kunna befaras att de av säljaren icke åtkommits på lagligt sätt. En kontroll rörande åtkomsten torde emellertid av praktiska skäl icke kunna knytas till annat moment än dens förvärv, som äger företaga de vetenskapliga försöken. Denna redan nu gällande princip synes därför böra vidblivas. Emellertid måste framhållas att, även om en säljaren avfordrad uppgift om eget namn och adress är av värde såsom i och för sig ägnad att avhålla en försäljare från att söka olovligen åtkomma försöksdjur för vidareförsäljning, bör han av lätt insedda skäl också vara skyldig att uppge sättet för sin åtkomst samt fångesmannens namn och adress. Någon kontroll beträffande säljare av övriga ifrågakommande djur än hundar och katter lär knappast vara påkallad. En annan sak är att det beträffande alla djur, som journalföringsplikten avser, icke kan vara ur vägen att anteckningar göres rörande antalet inköpta djur och dagen för inköpet. Utredningsmannen kan väl tänka sig invändningar mot en sådan utvidgning. Det må då erinras om att denna utvidgning icke gärna kan utgöra ett särskilt betungande administrativt arbetsmoment för vederbörande institution; utgiften för inköp måste dock under alla omständigheter bokföras. Vidare må framför allt påpekas, att en sådan anteckningsskyldighet i sin mån utgör ett bidrag till den öppenhet gentemot den intresserade allmänheten, som bör vara av betydelse icke blott för djurskyddsrörelsen utan även för de berörda institutionerna själva.

Emellertid synes det praktiskt att anteckningarna om inköp hålles i sär från anteckningarna angående gjorda försök. Väl kunde det i sådant fall anses tillfyllest i nu berörda hänseenden med uppgifterna i vederbörande institutions allmänna bokföring. Men då denna icke rimligen bör belastas med de särskilda anteckningarna om hundars och katters signalement, synes det utredningsmannen lämpligast med en särskild *inköpsjournal*, däri således samtliga inköp skall bokföras löpande med dag för inköpet, antal djur och djurslaget, varjämte det i fråga om hundar och katter skall göras de ytterligare anteckningar om kön, färg och ras, varom i det föregående talats. Vidare skall däri beträffande hundar och katter införas säljarens namn och adress samt av honom lämnad uppgift rörande hans fångesmans namn och adress samt fångets beskaffenhet. Klart är att där fråga är om avkomma efter säljarens eget djur, säljarens uppgift härom bör föranleda en motsvarande anteckning i journalen (»eget djur» e. dyl.).

I syfte att ytterligare förebygga att olovligen åtkomna hundar och katter

kommer till sådan användning, varom här är fråga, vill utredningsmannen dessutom föreslå, att den i 4 § tillämpningskungörelsen angivna tid, som måste förflyta mellan inköpet av en hund eller katt och det tillfälle, då djuret må användas för ändamålet, utsträcker från fem till tio dygn. Den föreskrivna femdygnsfristen förefaller nämligen att vara i knappaste laget för att fylla sitt syfte. Det ligger dock i sakens natur, att en ägare av hund eller katt ofta nog icke skall förrän efter en eller annan dag ha anledning befara att orsaken till djurets försvinnande är att det stulits. Är hans farhåga riktig och har försäljningen skett omedelbart efter tillgreppet, kan tydligtvis det ägaren för närvarande tillerkända rådrummet lätt bli illusoriskt. Det synes därför påkallat att i sålunda föreslagen utsträckning förlänga tiden, under vilken djuret icke får tagas i anspråk. Visserligen innebär detta för försöksinstitutionen en ökad utgift för djurets underhåll och vård. Frånsett att icke sällan en tidrymd överstigande tio dygn ändock måste förlöpa innan försöken kunna påbörjas på grund av stundom erforderliga skyddsympningar, lär den berörda kostnadsökningen icke böra få stå hindrande i vägen för ett försök att möjliggöra en effektiv efterspaning i förekommande fall. En kontroll rörande iakttagandet av nämnda föreskrift avses kunna ske med utgångspunkt från den egentliga försöksjournalen, varom i det följande skall talas. Att den, som befarar att honom tillhörig hund eller katt stulits och överlämnats till vetenskaplig institution för forskningsändamål, skall äga erforderligt tillträde till förvaringsställe i efterforsknings- och identifieringssyfte synes utan uttryckligt stadgande härom vara uppenbart.

I en från inköpsjournalen skild *försöksjournal* föreslås uppgifter skola införas om dagen för försökets början, antal djur och djurslaget. Beträffande hundar och katter föreslås därjämte att i försöksjournalen skall införas från inköpsjournalen hämtade uppgifter om djurets kön, färg och ras samt dagen för inköpet. Därigenom möjliggöres den nyssberörda kontrollen rörande iakttagandet av tiodygnsregeln. Det må i detta sammanhang anmärkas, att försöksjournalen avses skola uppläggas så att på en rad, indelad i flera kolumner, införas samtliga erforderliga uppgifter beträffande varje försök. Det torde utan vidare vara klart, att införingen av uppgifter skall börja den dag, då försöket påbörjas. I försöksjournalen bör uppgifter införas om ändamålet med försöket, vidtagen åtgärds beskaffenhet (jfr 6 § tillämpningskungörelsen) och om vad som åtgjorts i djurskyddande syfte, d. v. s. rörande företagen bedövning, bedövningens art och dess omfång (jfr 13 § djurskyddslagen). Uppenbarligen erfordras också uppgift om när försöket avslutats, vartill osökt ansluter sig uppgift om vad som med försöksdjuret vidtagits efter försökets slut. En kolumn bör slutligen också i såväl inköps- som försöksjournalen finnas för anmärkningar. I enlighet med det sagda har uppgjorts förslag till inköps- och försöksjournaler (se *bilaga A och B*).

För närvarande föreligger uppenbarligen skyldighet för den, som erhållit tillstånd jämligt 5 §, att i förekommande fall föra den bok som avses i 9 §. Från de nu föreslagna bestämmelserna synes emellertid lämpligen böra undantagas den som erhållit tillstånd avseende verkställande av allenast sådana mindre ingrepp som avses i 5 § tillämpningskungörelsen.

Såväl inköps- som försöksjournaler bör årligen, förslagsvis före den 1 februari året efter det som de avser, insändas till den förutberörda nämnden för granskning. Såsom en lämplig anordning föreslås, att, därest vid årets utgång föreligger oavslutade försök, anteckningar om dessa skall före journalernas insändande till nämnden överföras till försöksjournalen för det följande året. Genom att nämnden på detta sätt får tillgång till samtliga journaler synes denna kunna även utan besök på ort och ställe förskaffa sig en god överblick över användningen av djur för vetenskapligt ändamål.

Nämnden föreslås skola varje år före den 1 april till veterinärstyrelsen insända de av nämnden under det föregående året förda protokollen över företagna besiktningar och besök. Därtill bör fogas de granskade journalerna jämte en berättelse upptagande de anmärkningar och åtgärder, vartill nämnden under sin verksamhet i något hänseende funnit anledning. Vad sålunda kommer till veterinärstyrelsens kännedom torde bilda tillräckligt underlag för ingripanden gentemot eventuella överträdelser av bestämmelserna i tillämpningskungörelsen eller med stöd av desamma givna föreskrifter.

Bestämmelserna om nämndens sammansättning och verksamhet föreslås skola i tillämpningskungörelsen intagas i en särskild ny paragraf (8 a §).

De föreslagna bestämmelserna om inköps- och försöksjournaler har i förslaget upptagits under 9 § tillämpningskungörelsen i stället för de nu under sagda paragraf förekommande.

Därest, såsom i det föregående föreslagits, bestämmelser införes i tillämpningskungörelsen om vidgad journalföringsskyldighet och om nämnd, synes vetenskapliga försök på levande djur böra undantagas från tillsynsbestämmelserna i 14 och 15 §§ djurskyddslagen. Ett tillägg rörande detta undantag föreslås därför till införande i 16 § djurskyddslagen. Redan av principiella skäl förefaller det för övrigt icke lämpligt, att försök bedrivna vid universitet och andra statliga inrättningar skall vara underkastade inspektion av kommunal tillsynsmyndighet. Genom det föreslagna undantaget elimineras också det tvivelsmål som redan nu — i varje fall inom djurskyddsrelsen — icke utan fog hyses om tillämpligheten av 14 och 15 §§ djurskyddslagen på vetenskapliga försök. Tillämpningskungörelsen innehåller i 8 § andra stycket bestämmelser som ger möjlighet till *särskild* inspektion. I ordet »särskild» synes ligga en antydning om inspektion utöver och vid sidan av tillsyn och besiktning enligt djurskyddslagens 14 och 15 §§. Av förarbetena att döma förefaller 14 och 15 §§ avse tillsyn blott av djurvården i allmänhet men icke de vetenskapliga djurförsöken. Vad som än

må ha förestavat bestämmelserna i andra stycket av 8 § tillämpningskungörelsen, torde desamma numera — därest förslaget till 8 a § bifalles — böra utgå och ifrågavarande stycke erhålla den i det föregående förordade lydelsen, innefattande visst bemyndigande för veterinärstyrelsen att vidtaga åtgärder föranledda av framställningar från den föreslagna nämnden.

Avfattningen av 1 § andra stycket tillämpningskungörelsen lämnar rum för vissa tolkningsfrågor. Det synes nämligen som om hänvisningen därstädes till 2—4 §§ samma kungörelse vore ofullständig. Sålunda torde föreskrifterna i 9 § kungörelsen böra iakttagas även av de i 1 § uppräknade institutionerna och inrättningarna. Jämväl 8 § torde böra tillämpas vid desamma. Utredningsmannen vill föreslå en i enlighet härmed företagen komplettering av 1 § andra stycket tillämpningskungörelsen.

Utan att anse sig böra i denna del föreslå någon ändring av gällande författningstext finner utredningsmannen det befogat att här något beröra de i 12 § djurskyddslagen intagna bestämmelserna rörande vilka försök med djur, som i princip ej må utföras utan veterinärstyrelsens tillstånd. I lagrummet säges detta gälla vetenskaplig forskning eller undervisning, sjukdomsdiagnos, framställning av läkemedel eller annat härmed jämförligt ändamål, därest användningen är förenad med operativt ingrepp, insprutning eller blodavtappning eller ock eljest medför ångest eller annat lidande för djuret. Någon tvekan kan hysas om dessa bestämmelsers innebörd. Formuleringen »användning som är förenad med operativt ingrepp» föranleder väl i allmänhet ej till större tolkningssvårigheter, eftersom det här rör sig om objektiva givna kriterier. (Jämför dock vad nedan sägs angående sonder för näringstillförsel o. dyl.) Annorlunda förhåller det sig med förutsättningen »användning som eljest medför ångest eller annat lidande för djuret». Denna förutsättnings förhandenvaro måste bli föremål för en subjektiv bedömning. Man frågar sig, hur bedömningen skall ske vid ifrågasatt tillämpning av straffbestämmelsen i 21 § djurskyddslagen (straff för underlåtenhet att söka veterinärstyrelsens tillstånd). Hur skall det i sådant fall kunna objektiva fastställas, huruvida vad som skett med djuret förorsakat ångest eller annat lidande och alltså skolat föregås av tillståndsgivande? Mera lättlost ter sig problemet, om bedömningen tenderar till att avse djurplågeri. Vid förhandenvaro av tillstånd föreligger uppenbarligen ej djurplågeri, men utan tillstånd är det ett sådant brott. Enligt 11 § djurskyddslagen kan för övrigt en sjukdomsbekämpande åtgärd, om den utföres av en lekman, under vissa omständigheter bli att betrakta som djurplågeri. (Jämför i detta sammanhang ett uttalande i djurskyddsutredningens betänkande rörande offentlig förevisning av djur; SOU 1957:38 s. 12.) Tydligen bör åklagaren för att säkerställa sin talan jämlikt 21 § djurskyddslagen alternativt yrka ansvar även jämlikt 11 kap. 13 § strafflagen. Men dock torde finnas fall av försök enligt 12 § djurskyddslagen, som endast blir hän-

förliga under 21 § denna lag. Utredningsmannen har dock, såsom redan antytts, icke funnit sig böra föreslå någon ändring i avfattningen av djurskyddslagens 12 §. Frågan torde — liksom hittills — kunna överlåtas till rättstillämpningen. Den har dock syntts böra något beröras här.

En annan fråga, som utredningsmannen uppmärksammat, synes likaså böra beröras vid sistnämnda paragraf. De operativa ingreppen på djur torde — jämte de med konst framkallade infektionerna för framställning av sera — vara de fall, som främst drager uppmärksamheten till sig från djurskyddsrelsens sida. Emellertid användes djur för vetenskaplig forskning utan att för ändamålet några särskilda ingrepp är behövlige. Försök med olika slag av kost till utrönande av dessas inverkan på den levande organismen kan här nämnas såsom tyf fall. Även om sådana försök i regel icke är ägnade medföra ångest eller annat lidande för försöksdjuren, måste även här från försöksledarens sida uppmärksamhet ägnas möjligheten härav. Och självfallet blir huvudregeln i 12 § djurskyddslagen tillämplig, där situationen kan bedömas vara sådan, att djuret utsättes för ångest eller annat lidande. Det torde för, övrigt vara klart att även om ej själva försöket i och för sig nödvändiggör operativt ingrepp men för näringstillförsel eller dylikt erfordras anbringande i djuret av tekniska anordningar (sonder o. dyl.), detta går in under begreppet operativt ingrepp. Anbringandet av djuret i särskilt förfärdigade ställningar avseende att hindra dess rörelsefrihet torde väl också i de flesta fall på goda grunder få antagas hos djuret framkalla åtminstone vad som lagstiftaren åsyftat med termen »ångest». Den tveksamhet som tydligen kan yppa sig vid bedömningen visar dock svagheten i den nuvarande lagtextutformningen beroende dels på det trots allt icke entydiga begreppet »operativt ingrepp», dels på att lagtexten i övrigt utgår från ett subjektivt bedömande av förhandenvaron av ångest eller annat lidande för försöksdjuret.

Det må ytterligare här erinras om att den sista tidens rymdforskningar föranlett tidigare icke aktuella djurförsök, nämligen anbringande av djur i rymdprojektiler i avsikt att utröna deras förmåga att uthärda de allehanda förändringar i förhållande till vistelsen i jordatmosfären, som blir följden av en rymdfärd. Emellertid har det syntts utredningsmannen som om även sådana forskningsförsök kan täckas av bestämmelserna i 12 § djurskyddslagen. Det har likväl befunnits angeläget att den sålunda vunna uppfattningen redovisas i förevarande sammanhang.

En redovisning av utredningsmannens uppfattning synes slutligen befogad med avseende även å det i 12 § djurskyddslagen förekommande uttrycket »undervisning». Av författningstexten framgår icke helt klart, om härmed åsyftas undervisning enbart på det akademiska planet eller om jämväl undervisning på skolstadiet avses. Därest endast akademisk undervisning åsyftas, blir uppenbarligen härav en konsekvens, att undervisning på skolstadiet icke inrymmes under 12 § djurskyddslagen och följaktligen ej heller under

3 § första stycket tillämpningskungörelsen, vari stadgas att åtgärd, som är förenad med operativt ingrepp av någon betydelse, icke må i undervisnings-syfte företagas å varmblodigt djur, där ändamålet kan uppnås på annan väg. Utredningsmannen är för sin del av den uppfattningen, att jämväl undervisning på skolstadiet omfattas av bestämmelserna i nyssnämnda båda författningsrum. Veterinärstyrelsens tillstånd synes dock icke böra medgivas för elementär undervisning av ifrågavarande slag, emedan ändamålet med undervisningen i sådana fall torde kunna utan olägenhet uppnås medelst anlåtande av film, planscher o. dyl. eller genom dissektioner av döda djur.

Utöver vad i det föregående föreslagits har utredningsmannen icke funnit sig böra i här ifrågakomna hänseenden föreslå ändringar i eller tillägg till gällande bestämmelser.

Komplettering av djurskyddslagens bestämmelser om handhavandet av husdjur och andra djur som hållas i fångenskap

Riksdagens tredje lagutskott anförde i utlåtande 1958 nr 4 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 35 samma år med förslag till ändring i djurskyddslagen, att det för lagstiftningen på detta område vore utmärkande att den i flertalet fall måste nöja sig med att ge bestämmelser med flytande innebörd. Det vore varken möjligt eller lämpligt att i lagtexten uttömmande ange vad som menas med vanvård, otillbörligt lidande, tillräckligt utrymme, tillfredsställande rent, behövlig vila, avsevärt lidande, ingrepp av någon betydelse etc. Det syntes utskottet vara en angelägen uppgift att nu uppräknade och andra liknande uttryck erhöles ett mera konkret innehåll genom sådana råd och anvisningar från den centrala tillsynsmyndigheten (veterinärstyrelsen), att de genom sin motivering kunde verka övertygande på andra tillsynsorgan och därmed främja enhetlighet i tillämpningen.

Utskottet erinrade i detta sammanhang om att några av de instanser, som haft det ifrågavarande lagförslaget på remiss föreslagit, att det till ledning för hälsovårdsnämndernas arbete på området måtte utarbetas en normaldjurskyddsordning. Även utskottet fann detta förslag värt beaktande och framhöll, att det mången gång torde vara påtagligt, att det inom viss kommun eller del därav kunde vara erforderligt med särskilda bestämmelser utöver vad som i djurskyddslagen eller eljest föreskrivits. För att bestämmelser i sådan riktning skulle vinna efterföljd, torde det vara oundgängligt att de förknippades med påföljder av något slag. Bestämmelser härom torde icke kunna införas utan särskilt bemyndigande i lag. Utskottet ville för sin del förorda, att frågan av Kungl. Maj:t toges under övervägande vid det fortsatta reformarbetet på djurskyddslagstiftningens område.

Utredningsmannens förslag

Utredningsmannen vill i anslutning till vad ovan anförts erinra om att tredje lagutskottet i sagda utlåtande givit uttryck för vissa betänkligheter med avseende å det i lagförslaget begagnade uttrycket, att veterinärstyrelsen har att till ledning för tillsynsorganen meddela råd och anvisningar. Detta kunde, anförde utskottet, lätt givas den tolkningen att veterinärstyrelsen komme att få befogenhet att meddela sådana föreskrifter, som tillsynsorga-

nen hade att ställa sig till efterrättelse. Utskottet hade för sin del icke kunnat finna att tillsynen över djurskyddslagens efterlevnad utgjorde ett sådant ämne att något avsteg från gängse regler (d. v. s. principen om ämbetsmyndigheternas självständighet) här vore påkallat. Utskottet fann det i anledning därav angeläget framhålla att uttrycket råd och anvisningar icke gäves annan innebörd än det hade i det allmänna språkbruket. Samtidigt förklarades, att utskottet med det sagda icke velat förringa betydelsen av veterinärstyrelsens ifrågavarande verksamhet.

Det synes utredningsmannen icke fullt klart vad utskottet åsyftat med detta sitt yttrande sammanställt med vad utskottet dessutom förordat dels i fråga om angelägenheten av en mera konkret utformning av vissa lagens uttryck, dels i fråga om det beaktansvärda i en normaldjurskyddsordning med särskilda bestämmelser förknippade med straffsanktioner. Måhända avses såväl mera detaljerade råd och anvisningar som också en särskild stadga, vilken i någon form kunde helt eller delvis sättas i kraft för viss kommun eller del därav.

Det kan betvivlas om en direkt motsvarighet till de av Kungl. Maj:ts genom beslut den 25 april 1952 (SFS nr 402) och den 5 juni 1959 (SFS nr 440) fastställda normallivsmedels- och normalhälsovårdsordningarna skulle vara förenad med någon fördel ur djurskyddssynpunkt. Såvitt man kan se skulle detta nämligen innebära att kommunvis, antingen på kommunens eller vederbörande länsstyrelses initiativ, skulle sättas i kraft särregler som, allt efter ortens beskaffenhet (klimat m. m.) och invånarnas plägseder i avseende å djurs behandling, skulle ge föreskrifter om sättet att förvara djuren och eljest i olika avseenden sörja för vården av desamma, allt förknippat med erforderliga straffsanktioner. Det kan därvid antagas, att sådana föreskrifter icke skulle utfärdas annat än i fall, då länsstyrelsen eller kommunen funne vad dittills i berörda hänseenden praktiserats inom orten vara i behov av korrektion.

Det bör ifråga om normallivsmedelsordningen beaktas, att Kungl. Maj:ts livsmedelsstadga den 21 december 1951 (nr 824), med stöd av vars 104 § normallivsmedelsordningen blivit fastställd, ger uttryck för de krav som ur hygienens synpunkt ställes från det allmännas sida beträffande livsmedelshanteringen. Klart är då, att de föreskrifter som skall gälla hela riket måste få en rätt summarisk karaktär. Även om det i princip bör ställas samma hygieniska krav på livsmedelshanteringen i alla delar av landet, är det lika klart att mångenstädes — särskilt i större samhällen — kraven kan och bör skärpas och detta ej blott emedan de ekonomiska villkoren medger detta utan även därför att själva tätbebyggelsen påkallar mera vittgående anstalter till hygienens befrämjande. Beträffande normalhälsovårdsordningen torde kunna sägas, att dess tillämpande blir beroende på det lokala behovet av att komma till rätta med eller förebygga sanitär olägenhet inom visst område.

Beträffande djurskyddet och därav betingade föreskrifter torde problemet vara något annorlunda. Här är fråga om vad som må kallas en utbyggnad av strafflagens bestämmelser om djurplågeri och dessa bestämmelsers grund. Visserligen kan det med fog sägas, att vårt lands efter den geografiska belägenheten skiftande klimat kan föranleda olika bedömande med avseende å de olika orterna om vad som må krävas för ett tillbörligt förvaringsrum (stallar, hundkojor, hönsbus o. s. v.) liksom också för ett rätt handhavande av djur (bandhundars löplina etc.). Några regionala olikheter av sådan betydelse att de skulle motivera en normaldjurskyddsordning i denna mening torde knappast kunna åberopas. Utredningsmannen vill i detta sammanhang betona, att härvidlag ingalunda förbisetts de speciella omständigheter som föreligger i fråga om renskötseln. Men dessa förhållanden är å sin sida så särpräglade, att den legislativa behandlingen av hithörande spörsmål bör ske i form av särskild lagstiftning, som för övrigt redan är på utredningsstadiet och kommer att av utredningsmannen redovisas i särskilt förslag till lagreglering.

Om sålunda utredningsmannen för sin del är benägen att avvisa tanken på en normaldjurskyddsordning av ovan omförmälda innebörd, synes däremot frågan om en för riket i dess helhet gällande auktoritativ utläggning och komplettering av djurskyddslagens bestämmelser ligga annorlunda till. Sant är visserligen, att råd och anvisningar, sådana gällande djurskyddslag förutser, icke kan äga karaktären av annat än vägledning till tjänst för bl. a. länsstyrelser och hälsovårdsnämnder i deras egenskap av övervakande organ i avseende å djurskyddet. I sin nuvarande utformning har de också närmast karaktären av formella föreskrifter, avseende tillvägagåendet vid övervakningen av lagens efterlevnad. Vad som — till följe lagens avfattning (14 § 1 mom. sista stycket djurskyddslagen) — saknas i den nuvarande utformningen av dessa råd och anvisningar är en auktoritativ utläggning, sådan som i det föregående antytts, av åtskilliga djurskyddslagstiftningens begrepp. Tydligt är att en auktoritativ utläggning av dylik innebörd och omfattning skulle icke blott vara ett stöd för tillsynsorganen i deras övervakande verksamhet utan även tjäna till ledning för den stora allmänheten och främst då dem som handhar djur. Därmed torde otvivelaktigt också följa, att den skulle komma att tagas till utgångspunkt vid bedömningen i domstolssaker avseende djurskyddet och djurskyddslagen.

Benämningen *djurskyddsordning* synes, för att markera att det ej rör sig om en direkt motsvarighet till de förutberörda normallivsmedels- och normalhälsovårdsordningarna, vara mera befogad än termen normaldjurskyddsordning.

En sådan djurskyddsordning synes böra innehålla anvisningar om vad djurägare och djurskötare bör iakttaga beträffande stallar och andra förvaringsutrymmen för djur, såsom ladugårdar, svinhus och hönsbus, beträffande dessa utrymmens egen beskaffenhet och utrustning i avseende å tät-

het, ventilation och dagerförhållanden samt uppvärmning. Vidare bör en dylik djurskyddsordning ge anvisningar angående förvaringsutrymmenas renhållning samt rörande djurens förseende med förnödenheter (bl. a. foder och vatten). Anvisningar är också påkallade avseende djurens ans och motionering. Anvisningar bör även ges beträffande djur på betesgång och i arbete samt med avseende å transport av djur. Avslutningsvis bör djurskyddsordningen ge förhållningsregler beträffande sjuka djur.

De av tredje lagutskottet särskilt utpekade begreppen i djurskyddslagen skulle därigenom bliva tillfyllest utredda. Att i detta sammanhang tolka och utlägga strafflagens djurplågerirekvisit synes däremot ej böra äga rum.

Beträffande själva utformningen av reglerna har det syns utredningsmannen som om man lättare skulle uppnå syftet med desamma, om de i möjligaste mån gåve uttryck åt vad vederbörande i skilda hänseenden icke får göra. Utredningsmannen har också sökt förlåna dem en språkdräkt ägnad att göra dem lättillgängliga för den personkrets, till vilken de främst riktar sig.

De nu förordade föreskrifterna synes lämpligen kunna utfärdas genom ett Kungl. brev till länsstyrelserna, vars grund återfinnes i en nytillagd paragraf (6 a §) i djurskyddslagen av följande lydelse:

»Till ledning för dem, som handhava husdjur och andra djur som hållas i fångenskap, fastställer Konungen en djurskyddsordning.»

Genom det allmännas försorg färdigställda särtryck av djurskyddsordningen synes böra genom hälsovårdsnämnder och tjänsteveterinärer avgiftsfritt tillhandahållas djurägare och andra, som i djurskyddsordningen åsyftas.

I enlighet med vad i det föregående anförts har uppgjorts följande utkast till

»Djurskyddsordning

Kungl. Maj:t finner gott att, med stöd av 6 a § lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd, till ledning för dem, som handhava husdjur och andra djur som hållas i fångenskap, fastställa följande djurskyddsordning.

Djurplågeri är ett brott, för vilket straff är utsatt i 11 kap. 13 § strafflagen, vilket djur det än må gälla. Lagen om djurskydd föreskriver skyldighet för dem som handhava husdjur och andra djur, som hållas i fångenskap, att behandla dessa väl och såvitt möjligt skydda dem från lidande.

Framförallt skall därvid beaktas

1) Stallar, ladugårdar, svinhus, höns hus och andra utrymmen, där djur skola förvaras, få icke vara så anordnade att de djur, som hållas där, sakna erforderlig rörelsefrihet.

2) Sådana utrymmen få icke vara otäta eller dragiga utan skola vara täta och ombonade, dock så att erforderlig luftväxling icke eftersättes.

3) Bandhund får icke hållas utan att ha tillgång till hundkoja så anordnad, att hunden vid vistelse där utan svårighet kan bibehålla normal kroppstemperatur.

4) Vid s. k. lösdrift använda öppna stallar och motsvarande utrymmen skola vara så anordnade, att samtliga djur kunna erhålla tillfredsställande skydd mot nederbörd och vind.

5) Utrymmen, däri djur skola förvaras under dagen, få icke sakna tillräckligt ljusinsläpp (fönster eller fönstergluggar).

6) Utrymme, däri förvaras fjäderfä eller andra djur vilkas kroppsvärme icke förmår uppvärma detsamma, skall under den kalla årstiden vara försedd med lämpliga anordningar för vidmakthållande av tillfredsställande temperatur.

7) Stallar och andra sådana utrymmen skola regelbundet rengöras från djurens uttömningar samt därmed bemängt torvströ eller annat dylikt underlag.

8) Foder och vatten samt torvströ eller annat dylikt underlag skall regelbundet tillföras förvarade djur.

9) Djur få icke lämnas utan kroppslig omvårdnad. Hit hör exempelvis regelbunden rykt samt vård av hovar, klövar och klor.

10) Förekommer uppbinding av djur, får den icke vara sådan att djuren därav vållas plåga eller hindras från behövlig vila.

11) Alla uppbundna eller innestängda djur skola erhålla nödig motion. Särskild omsorg skall ägnas bundna eller innestängda hundars motionering.

12) Djur, som äro på befesgång, få icke därvid vara hindrade i sina rörelser på ett för dem plågsamt sätt.

13) Djur, som användas i körslor eller annat arbete, få icke ansträngas så att de taga skada. Arbetsprestationen skall utmätas i förhållande till djurets krafter.

14) Om aga användes, får den icke vara av sådan beskaffenhet eller styrka att den skadar djuret.

15) Vid transport av djur skall alltid iakttagas, att den sker med sådant transportmedel och på sådant sätt att transporten med hänsyn till varje djurs art och beskaffenhet sker med så liten olägenhet för djuret som möjligt.

16) Ett sjukt djur får aldrig lämnas utan omvårdnad. Veterinär skall tillkallas, där sjukdomen icke inom rimlig tid eljest häves. Behandling i sjukdomsbotande syfte som är förenad med operativt ingrepp av någon betydelse eller avsevärt lidande för djuret får i regel endast veterinär företaga. Avse-

värt lidande kan tillfogas djuret om i behandlingen ingår uppbindning eller fängslande i onaturlig ställning för en längre tid, om handgripliga åtgärder av kraftigare slag företagas liksom också om instick eller injektioner göras av den som saknar vana vid sådana ingrepp.

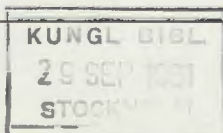
Den som icke beaktar dessa föreskrifter kan göra sig skyldig till djurplågeri och därigenom ådraga sig straffansvar.»

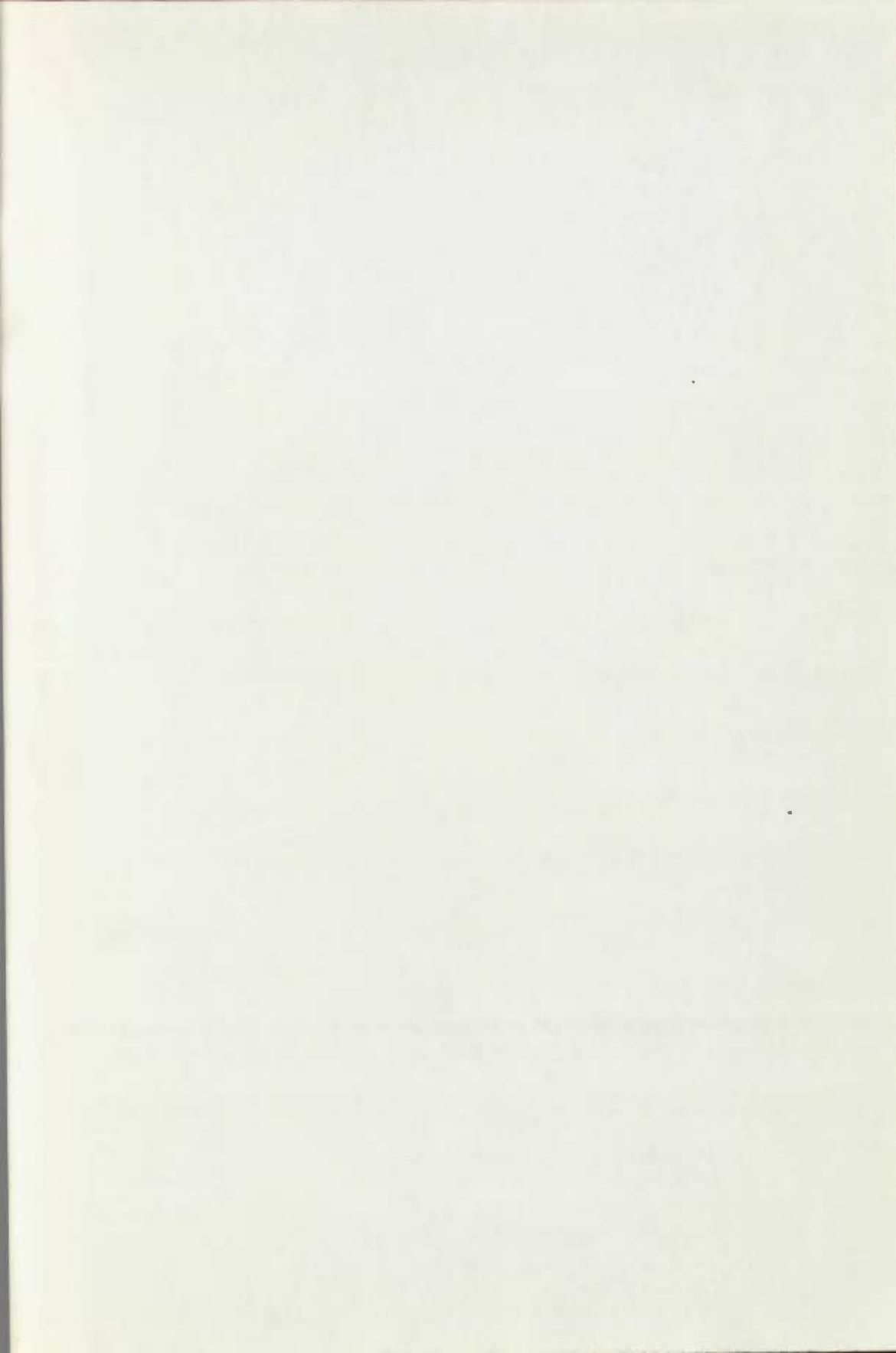

Försöksjournal

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Försöksnummer	Dag för försöks början	Antal djur	Djurslag Betr. hund och katt även kön, färg och ras	Dag för inköpet samt inköpsnummern. (Endast betr. hund och katt.)	Andamålet med försöket	Vidtagen åtgärds beskaffenhet	Företagen bedövning; dess art och omfång	Dag för försöks avslutning	Åtgärd med djuret efter avslutat försök	Anm.

NORDISK UDREDNINGSSERIE (NU) 1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen.
2. Nordens folkelige akademi.
3. Nordisk filmsamarbeid.
4. Internordiske flytteattester.

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Justitiedepartementet

Begravningsplatser och gavar. [5]
Underrätterna. [6]
Den allmänna brottsregistringen. [11]
Pensionsstiftelser. I. [14]
Kriminalvård i frihet. [16]
Vissa frågor rörande allmänna val. [20]
Författningsutredningen V. Organisationer. Beslutsteknik. Valsystem. [21]
Redareansvarets begränsning. [33]
Djurplågeri vetenskapliga djurförsök samt djurskyddsordning. [45]

Utrikesdepartementet

Den svenska utvecklingshjälpens administration. [22]

Försvardepartementet

Enhetlig ledning av krigsnakten. [7]
Totalförsvarets upplysningsverksamhet. [18]
Flygbuller som samhällsproblem. [25]

Socialdepartementet

Byggnadsindustrins arbetskraft. [19]
Förtidspensionering och sjukpenningförsäkring m. m. [29]
Handläggning av bostadslån. [32]
Ändamålsenliga studentbottäder. [35]
Stöd åt barnaföderskor. [38]
Lag om allmän försäkring, m. m. [39]

Kommunikationsdepartementet

Statliga belastningsbestämmelser av år 1960 för byggnadsverk. [12]
Svensk trafikpolitik. I [26]
Svensk trafikpolitik. II [34]

Finansdepartementet

Sparstimulerande åtgärder. [2]
Automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppborrdsväsendet. [4]
Preliminär nationalbudget för år 1961. [10]
Reviderad nationalbudget för år 1961. [26]
Stämpel- och expeditonsavgifter. [37]
Mål och medel i stabiliseringspolitiken. [42]

Ecklesiastikdepartementet

1957 års skolberedning. 5. Hjälpmedel i skolarbetet. [17] 6. Grundskolan. [30] 7. Läroplaner för grundskola och fackskolor. [31]
Kungl. Teatern. Verksamhet och ekonom. [28]
Tandsjukvården vid de odontologiska läroanstalterna. [36]
Användningen av August Abrahamsons stiftelse å Näsäs. [43]
Folkbildningsarbete och ungdomsverksamhet. [44]

Jordbruksdepartementet

Totalisatorverksamheten. [1]
Lantbrukets yrkesskolor. [18]

Handelsdepartementet

Effektivare prisövervakning. [8]
Skifferoljefrågan. [27]

Inrikesdepartementet

Om läkarbehov och läkartillgång. [8]
Principer för en ny kommunindelning. [9]
Polisens brottbekämpande verksamhet. [15]
Huvudmannaskapet för polisväsendet m. m. [34]
Läsiindelningen inom Stockholms- och Göteborgsområdena. [40]
Reviderad giftagstiftning. [41]